

Janni Lehtimäki

BREXITIN VAIKUTUKSET METSÄTEOLLISUUSYRITYKSIIN SUOMESSA

Opinnäytetyö

Tradenomi

Liiketoiminnan logistiikka

2020

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä	Tutkintonimike	Aika
Janni Lehtimäki	Tradenomi (AMK)	Marraskuu 2020
Opinnäytetyön nimi		
Brexitin vaikutukset metsäteollisuusyrityksiin Suomessa		59 sivua 2 liitesivua
Toimeksiantaja		
-		
Ohjaaja		
Suvi Johansson		
Tiivistelmä		
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten Brexit tulee vaikuttamaan metsäteollisuuteen, metsäteollisuusyrityksiin sekä niiden logistiikkaan. Toisaalta opinnäytetyössä oli tarkoitus myös tutkia, minkälaisilla toimilla yritykset pystyisivät varautumaan Brexitistä aiheutuviin muutoksiin. Tavoitteena oli siis selvittää, miten Brexit vaikuttaa metsäteollisuusalaan ja sen yritysten toimintaan. Opinnäytetyön teoriaosuudessa käydään läpi Euroopan unionia, Brexitä, metsäteollisuutta Suomessa ja kansainvälistä kauppaa, joka käsittää Euroopan unionin sisä- ja ulkokaupan. Teoriaosuudessa esitellään Brexit kansanäänestyksestä lähtien opinnäytetyön valmistumiseen asti. Teoriaosuuden lopussa käsitellään metsäteollisuutta Suomessa ja esitellään muutama Suomen suurin metsäteollisuusyritys lyhyesti.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Tutkimusmenetelmänä käytettiin haastatteluja, joiden lähtökohtana olivat erilaiset teemat. Haastattelut toteutettiin puhelin- ja sähköpostihaastatteluina, erityisesti vallitsevan Covid-19 -tilanteen vuoksi. Haastatteluita tehtiin neljän eri organisaation edustajan kanssa, joita olivat Luonnonvarakeskus, Tulli, metsäteollisuusyritys sekä Metsäteollisuus ry. Haastateltavat valittiin sillä perusteella, että tutkimuksessa olisi mahdollisimman erilaisia näkemyksiä Brexitin vaikutuksista. Haastatteluiden tavoitteena oli löytää vastauksia opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin.</p> <p>Brexit tulee vaikuttamaan metsäteollisuusalaan ja sen yrityksiin tulevaisuudessa, mutta vaikutusten merkittävyttä on vielä tässä vaiheessa vaikea arvioida. Kaupankäynti Euroopan unionin ja Britannian välillä tulee vuodesta 2021 lähtien olemaan erilaista verrattuna nykyiseen sisäkaupankäyntiin. Vientiin ja tuontiin vaikuttaa erityisesti tullauskäytäntöjen muuttuminen Brexitin myötä. Toisaalta Brexit saattaa vaikuttaa epäsuorasti myös metsäteollisuus tuotteiden kysyntään sekä kilpailuun markkinoilla. Opinnäytetyötä lukiessa on kuitenkin hyvä ottaa huomioon, että vaikutusten arvioiminen on vielä tässä vaiheessa spekulointia, eikä vaikutuksia pystytä takaamaan ennen siirtymävaiheen päättymistä. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin saatiin vastauksia ja tavoitteet myös saavutettiin. Brexit on aiheena varsin uusi, ja tutkimustieto muuttuu jatkuvasti, joten aiheen tutkiminen on tärkeää mutta haastavaa.</p>		
Asiasanat		
Brexit, Euroopan unioni, metsäteollisuus, kansainvälinen kauppa		

Author	Degree	Time
Janni Lehtimäki	Bachelor of Business Administration	November 2020
Thesis title		
Effects of Brexit on forest industry companies in Finland		59 pages 2 pages of appendices
Commissioned by		
-		
Supervisor		
Suvi Johansson		
Abstract		
<p>The purpose of this thesis was to find out how Brexit is affecting forest industry, forest industry companies and their logistics. On the other hand, the aim was to find out how companies could prepare to the changes due to Brexit. The objective of the thesis was to resolve what kind of impacts Brexit will have on forest industry and the companies' operations. The theory part of the thesis presents information of the European Union, Brexit, forest industry in Finland and international trade, which includes both internal and external trade. The theory part introduces Brexit timeline from the British referendum to completing the thesis. The final section of the theory part presents forest industry in general in Finland and briefly introduces a few of Finland's largest forest industry companies.</p> <p>The thesis was carried out as a qualitative study. The method of the study was semi-structured interviews, which were carried out using different themes. Interviews were held individually by phone and e-mail especially due to the prevalent Covid-19 pandemic. The interviews were held with the representative of four different organizations, which were Luonnonvarakeskus, which is a research institution under the Ministry of Agriculture and Forestry, Finnish Customs, a Finnish forest industry company and Metsäteollisuus ry, which is the Finnish advocacy organization of forest industry companies. The interviewees were chosen so that there would be as many different views of the topic as possible. The objective of the interviews was to find answers to the questions of the research.</p> <p>Brexit will impact on forest industry in the future but it is difficult to estimate the significance of the effects. The trade between the European Union and Britain will be different from the year 2021 onwards. Especially the change of custom clearance practices will affect import and export between EU-countries and Britain. Brexit may also affect demand for forest industry products in Britain and competition in the market indirectly. When reading the thesis, it is important to take into consideration that the estimating of effects is still speculation at this stage. Answers to the research questions were obtained and the objectives were also achieved. As a subject Brexit is still new and the research information changes continuously and that is why it is important but also challenging to examine the subject.</p>		
Keywords		
Brexit, European Union, forest industry, international trade		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
1.1	Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymykset.....	6
1.2	Tutkimusmenetelmät	7
1.3	Teoreettinen viitekehys.....	10
2	EU JA KANSAINVÄLINEN KAUPPA.....	11
2.1	Kansainvälinen kauppa.....	13
2.2	EU:n sisäkauppa.....	17
2.3	EU:n ulkokauppa	18
3	BREXIT.....	25
3.1	Siirtymäkausi	28
3.2	Brexitin mahdollisia vaikutuksia EU:lle sekä Iso-Britannialle.....	30
3.3	Brexitin mahdollisia vaikutuksia metsäteollisuuteen	32
4	METSÄTEOLLISUUS SUOMESSA.....	33
4.1	Metsäteollisuus ja logistiikka.....	35
4.2	Metsäteollisuusyrityksiä Suomessa	36
4.2.1	Stora Enso	36
4.2.2	UPM-Kymmene Oyj.....	37
4.2.3	Metsä Group.....	38
5	TUTKIMUSTULOKSET	39
5.1	Tullin edustaja.....	40
5.2	Luonnonvarakeskus ja Metsäteollisuus Ry.....	42
5.3	Metsäteollisuusyrityksen edustaja	45
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	47
7	POHDINTA.....	50
	LÄHTEET.....	53
	KUVALUETTELO	
	LIITTEET	

Liite 1. Haastattelukysymykset

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena on Brexitin vaikutukset metsäteollisuusyrityksiin Suomessa. Tavoitteena on siis selvittää, kuinka Ison-Britannian ero Euroopan unionista tulee vaikuttamaan metsäteollisuusyrityksiin Suomessa ja minkälaisia toimenpiteitä vaikutukset aiheuttavat. Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen Suomessa, mutta vaikuttaa myös kaikkiin muihin EU-maihin, jotka tekevät jonkinlaista kauppaa Ison-Britannian kanssa. Vaikutukset tulevat näkymään maiden välillä kauppaa käyvissä yrityksissä ja maiden välillä kulkevissa ihmisissä sekä tavaroissa jollakin tavalla. Brexit on ollut ajankohtainen uutinen jo muutama vuoden ajan, mutta tällä hetkellä Britannian ero EU:sta on varmaa. Epävarmaa on vielä kuitenkin se, miten Brexit tulee vaikuttamaan Suomen ja Britannian kauppasuhteisiin tulevaisuudessa. Yritysten olisi hyvä varautua Brexitin vaikutuksiin jo hyvissä ajoin, jotta negatiiviset seuraukset olisivat mahdollisimman vähäisiä.

Suomesta viedään Isoon-Britanniaan eniten metsäteollisuuden tuotteita, kuten paperia sekä pahvia, joten Brexitin vaikutus tulee näkymään myös metsäteollisuusyrityksissä. Brexit tulee vaikuttamaan täten myös lähes jokaiseen metsäteollisuusalan yritykseen Suomessa, joka tekee kauppaa Britannian kanssa. Vaikutukset kannattaa ottaa huomioon jo siirtymäaikana, sillä pian Britanniasta tulee ns. kolmas maa, eli maa joka ei kuulu Euroopan unioniin, joka tarkoittaa lisääntyviä tulliselvityksiä ja enemmän byrokratiaa sekä tuonnin että viennin osalta Suomen ja Ison-Britannian välillä. Aihe on opinnäytetyön teki-jälle tuttu, sillä tekijä on työskennellyt erään metsäteollisuusyrityksen logististen toimintojen parissa, joihin Brexit tulee myös vaikuttamaan Britanniaan suuntautuvissa kuljetuksissa. Aiheena Britannian EU-ero on todella ajankohtainen, joten sitä on mielenkiintoista sekä tärkeää tutkia myös logistiikan näkökulmasta. (Suomen ja Ison-Britannian välinen kauppa 2019.)

1.1 Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää Brexitin vaikutuksia metsäteollisuusyrityksiin Suomessa. Tämän selvityksen avulla on helpompi ymmärtää Brexitin vaikutuksia sekä logistiikan että yleisesti liiketoiminnan näkökulmasta metsäteollisuusyrityksissä. Metsäteollisuustuotteiden vienti Isoon-Britanniaan

tulee joka tapauksessa muuttumaan suuresti Brexitin myötä, mutta perusteellisella perehtymisellä ja hyvällä suunnittelemisella on mahdollista välttää haitallisimmat vaikutukset yrityksille. Tavoitteena on myös selvittää, miten Brexit vaikuttaa metsäteollisuusyritysten logistiikkaan Britanniaan kohdistuvassa viennissä. Kiteytetysti tämän opinnäytetyön tavoitteena on siis selvittää, miten Brexit vaikuttaa metsäteollisuusyrityksiin ja niiden logistiikkaan Suomessa. On kuitenkin tärkeää huomioida opinnäytetyötä lukiessa, että vaikutusten arviointi on vielä tässä vaiheessa Brexit-tilannetta spekulointia.

Päätutkimuskysymyksiä ovat:

- Miten Brexit vaikuttaa metsäteollisuuteen Suomessa?
- Miten Brexit vaikuttaa metsäteollisuusyritysten logistiikkaan?

Alatutkimuskysymys on:

- Minkälaisilla toimilla yritykset voivat varautua Britannian EU-eroon?

1.2 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyö on toteutettu laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Laadullisen tutkimuksen avulla pyritään ymmärtämään jotakin ilmiötä ja sen vaikutuksia ilman tilastoituja lukuja, toisin kuin määrällisessä tutkimuksessa, jossa tutkimus perustuu lähes kokonaan lukujen analysointiin. Laadullisessa tutkimuksessa tavoitteena on aiheen syvällisempi ymmärtäminen ja ilmiön kuvaaminen sanojen, kuvien sekä taulukoiden avulla. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ollaan erityisesti kiinnostuneita asioiden merkityksestä ja siitä, kuinka eri ihmiset kokevat erilaisia tilanteita. Olennaista laadullisessa tutkimuksessa on vuorovaikutus tutkijan ja tutkittavan välillä, kuten haastattelutilanteessa tutkijan keskustelu eri aiheista haastateltavan kanssa. (Kananen 2014, 18-26.) Tässä opinnäytetyössä tutkimusmenetelminä käytetään teemahaastatteluja. Lisäksi tutkimuksessa otetaan huomioon olemassa olevat tutkimusaineistot sekä ajankohtaiset uutiset ja artikkelit. Aiheesta on suhteellisen vähän kirjallisia lähteitä, sillä aihe on ajankohtainen ja tieto muuttuu nopeasti. Teoriaa siis kerätään osittain kirjallisista lähteistä, mutta tutkimuksessa hyödynnetään myös elektronisia lähteitä, kuten internetlähteitä ja sähköisiä julkaisuja.

Kirjallinen aineisto

Kanasen (2014, 90) mukaan tiedonkeruulähteinä voi käyttää kirjallisen aineiston eri muotoja, kuten kirjoja, tutkimuksia tai vuosikertomuksia verkkosivuilta. Aiemmat aineistot auttavat ymmärtämään ilmiön tai prosessin kehittymistä ajan saatossa, jolloin tutkijan on helpompi ymmärtää asiaan liittyviä kokonaisuuksia. Aiemmat dokumentit auttavat myös ymmärtämään tutkittavan kohteen kehitystä sekä avartamaan tutkijan näkemystä aiheesta. Kirjallisen aineiston käytössä on tärkeää pohtia aineiston luotettavuutta. Luotettavuutta voi arvioida esimerkiksi miettimällä, kuka dokumentin on kirjoittanut tai missä se on julkaistu. Kirjalliset aineistot toimivat hyvin myös haastattelujen tukena. (Kananen 2014, 91–92.)

Kirjalliset aineistot opinnäytetyön aiheesta ovat pääasiassa elektronisia julkaisuja, kuten verkossa olevia uutisia sekä artikkeleita. Aiheen ajankohtaisuus merkitsee kirjallisten lähteiden, kuten fyysisten kirjojen, puuttumista, sillä tieto ja tilanteet muuttuvat jatkuvasti Brexitin edetessä. Tutkittavasta aiheesta löytyy kuitenkin ajankohtaista tietoa, joka on monipuolista ja luotettavaa. Luotettavuutta tutkimuksessa lisäävät sekä kotimaiset että kansainväliset uutiset ja artikkelit. Keskeisimpiä kirjallisia lähteitä opinnäytetyössä ovat mm. Tullin verkkosivut, Kirsti Melinin kirjoittama Ulkomaankaupan menettelyt: vienti ja tuonti sekä englanninkielisen verkkosivun BBC Newsin artikkelit. Toisaalta myös Euroopan parlamentin ja Eurooppa-neuvoston verkkosivut ovat erinomaisia ja luotettavia lähteitä Brexitin tutkimisessa yleisesti.

Teemahaastattelu

Teemahaastattelulla tarkoitetaan suurempaa kokonaisuutta kuin kysymys. Teemahaastattelun avulla tutkija pyrkii ymmärtämään tutkimaansa ilmiötä ihmisen ja hänen kokemuksiansa kautta. Teemojen avulla tutkija yrittää saada haastateltavasta tietoa, ja näin rakentaa pienistä yksityiskohdista mahdollisimman hyvän kokonaiskuvan. Haastattelu on vuorovaikutusta haastattelijan ja haastateltavan välillä, ja usein vastauksista herää aina uusia kysymyksiä. Teemahaastatteluissa on tärkeää, että tutkijalla on itsellään tarpeeksi tietoa

keskusteltavista teemoista, jotta lisäkysymysten keksiminen tulee luonnostaan. On myös tärkeää, että haastattelun aikana keskustellaan oikeanlaisista ilmiöistä tarpeeksi laajasti. Tuloksena haastattelusta tulisi olla aineisto, joka tuottaa tutkijalle ymmärrystä ja ratkaisuja tutkimusongelmaan. Haastattelussa tulee myös ottaa huomioon erilaiset lähestymistavat ja persoonat esimerkiksi keskustelemalla samasta ilmiöstä usean eri henkilön kanssa. (Kananen 2017, 89–111.)

Opinnäytetyössä teemahaastattelun käyttö tiedonkeruumenetelmänä on olennainen, sillä sen avulla tutkijan on helpompi ymmärtää ilmiötä ja siihen liittyvää kokonaisuutta. Tavoitteena on haastatella eri yrityksiä tai toimijoita, joilla on mahdollisesti erilainen näkemys opinnäytetyön tutkimuksen aiheeseen. Haastateltavia on mm. metsäteollisuusyrityksen edustaja, Tullin edustaja ja Luonnonvarakeskuksen asiantuntija. Lisäksi tutkimukseen sisältyy Metsäteollisuus Ry:n asiantuntija. Teemahaastattelun vapaamuotoisuus tuo opinnäytetyöhön uusia näkökulmia ja mahdollisesti monipuolisempia vastauksia tutkimusongelmaan. Teemahaastattelussa erityisesti voi nähdä monia eri näkemyksiä samojen teemojen sisällä, joka lisää ymmärrystä tutkijan näkökulmasta.

Aineiston analysointi

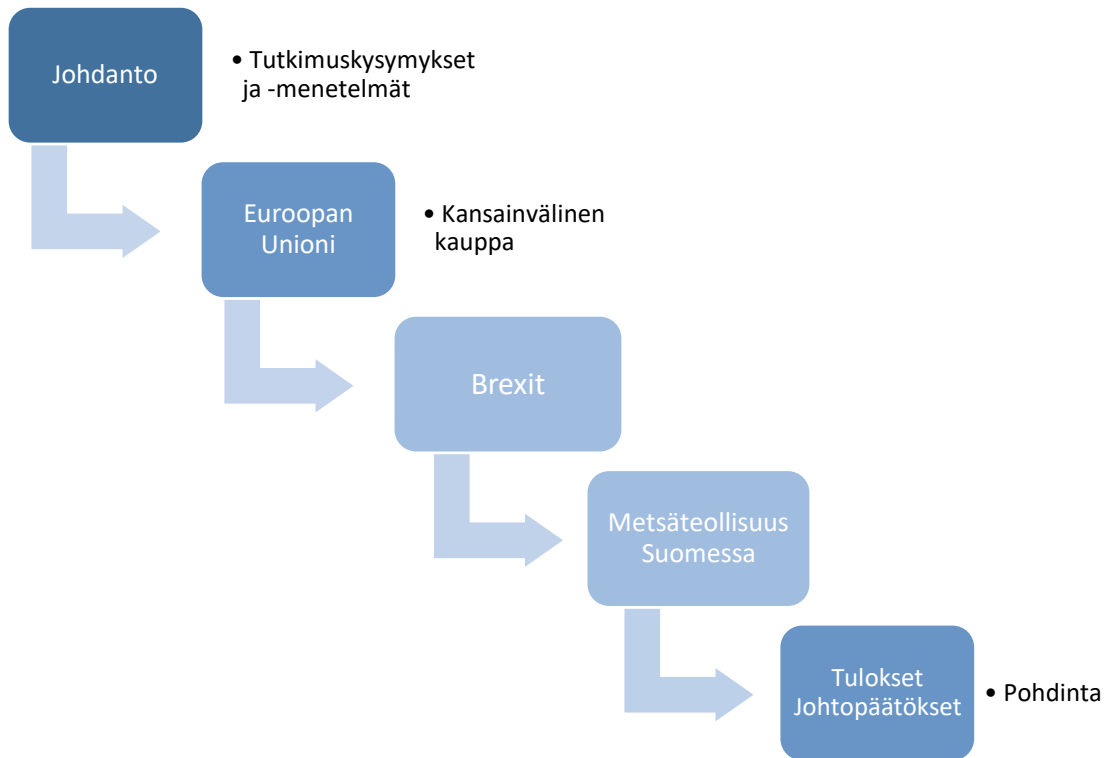
Aineiston keräämisen jälkeen perehdytään kerättyyn tietoon ja pyritään niiden pohjalta löytämään ratkaisuja tutkimusongelmaan. Aineistoja on mahdollista käsitellä eri tavoin, kuten litteroimalla tai luokittelemalla. Litterointi on tallenteiden kirjoittamista kirjalliseen muotoon, jolloin niitä on mahdollista analysoida erilaisilla analysointimenetelmillä. Teemahaastattelusta saatu aineisto kirjoitetaan sanatarkasti tekstiksi. Ongelmana litteroinnissa on päätös siitä, mitä kannattaa litteroida. Aineistoa voi myös litteroida eri tarkkuuksilla, kuten huomioimalla puheen lisäksi myös eleet tai äänenpainot. Toisaalta litteroida voi myös karkeammin, jotta ainoastaan asian tärkein ydin tulee ilmi. (Kananen 2014, 101–102.)

Sisällönanalyysin avulla voidaan analysoida erilaisia dokumentteja, kuten kirjoja, artikkeleita tai haastatteluja. Sen avulla hankittu aineisto puretaan kirjalliseen ja selkeään muotoon kadottamatta sen tärkeintä informaatiota. Analyysin avulla yritetään erityisesti tuoda selkeyttä aineistoon, jotta sen pohjalta on

mahdollista tehdä tärkeitä johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117–118.) Sisällönanalyysissä on otettava huomioon esimerkiksi metodit, raportointi ja tuloksien mielenkiintoisuus. Vastausten järjesteleminen sisällönanalyysinä ei riitä selkeyttämään aineistoa niin, että tutkimusongelmaan voitaisiin saada relevantteja ja luotettavia vastauksia. Sisällönanalyysissä voidaan esimerkiksi luokitella aineiston eri aiheet ala-, ylä- ja pääluokkiin samankaltaisuuden perusteella, jolloin saadaan aineistosta tiiviimpi ja ymmärrettävämpi. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 145–146.)

1.3 Teoreettinen viitekehys

Kuten kuvasta 1 voidaan todeta, tämän opinnäytetyön teoriaosuudessa käsitellään Euroopan unionia ja kansainvälistä kauppaa, Brexitiä eli Britannian eroa Euroopan unionista sekä Suomen ja Ison-Britannian välistä kaupankäyntiä sekä logistiikkaa metsäteollisuuden osalta. Muun teorian ohella tutustutaan myös Suomessa toimiviin metsäteollisuusyrityksiin yleisesti. Lisäksi teoriaosuudessa otetaan selvää kuljetuksista ja kuljetusmuodoista Suomen ja Ison-Britannian välillä, jonka tarkoituksena on selvittää kuinka paljon metsäteollisuuden tuotteita Suomen ja Ison-Britannian välillä yleisesti kulkee. Toisaalta tarkoituksena on myös selvittää, mitkä kuljetusmuodot ovat yleisimpiä Suomen ja Ison-Britannian välisessä kaupassa. Teorian pohjalta on helpompi ymmärtää Brexitin vaikutuksia Euroopan unioniin ja toisaalta myös metsäteollisuuden yrityksiin. Teorian tarkoituksena on tutustuttaa lukija yleisesti Euroopan unionin toimintatapoihin ja edelleen Brexitin vaikutuksiin. Tarkoituksena on myös tehdä lukijalle tutuksi Suomen ja Ison-Britannian välillä toimivaa kaupankäyntiä sekä sen laajuutta. Teorian tehtävänä on tukea lukijan ymmärrystä tutkimuskysymyksiin vastatessa ja johtopäätöksiä tehdessä.

Kuva 1. Teoreettinen viitekehys

2 EU JA KANSAINVÄLINEN KAUPPA

Euroopan unioni koostuu 27 jäsenmaasta, jotka yhdessä muodostavat taloudellisen ja poliittisen liiton. Euroopan unionin alku johtaa juurensa 1950-luvun alkuun, jolloin perustettiin Euroopan hiili- ja teräsyhteisö. Sen avulla pyrittiin lisäämään vakautta ja takaamaan rauha Euroopassa toisen maailmansodan jälkeen. Euroopan maiden välinen yhteistyö laajeni ja vuonna 1958 syntyi Euroopan talousyhteisö eli ETY. Talousyhteisön nimi vaihdettiin vuonna 1993 Maastrichtin sopimuksella Euroopan unioniksi. Euroopan talousyhteisöön kuului aluksi kuusi maata: Alankomaat, Belgia, Italia, Luxemburg, Ranska ja Saksa, ja sen jälkeen yhteisöön on liittynyt 22 maata. Vuonna 2020 Iso-Britannia erosi Euroopan unionista, joten jäsenmaita on tällä hetkellä 27. (Perustietoa Euroopan unionista 2020.) Euroopan unioniin voivat liittyä eurooppalaiset valtiot, jotka täyttävät sekä poliittiset että taloudelliset ehdot, jotka jäsenmaille on asetettu. Unionin toiminta perustuu perussopimuksiin, joista on jäsenvaltioiden kesken yhteisesti sovittu. Jäsenmaat muodostavat sisämarkkina-alueen, jonka välillä ihmiset, tavarat, palvelut ja raha siirtyvät vapaasti maiden rajojen yli. (EU lyhyesti 2020.)

Euroopan unionin jäsenmailla on yhteinen arvomaailma, joka perustuu yhteiskuntaan. Pääperiaatteina EU:n yhteiskunnassa pidetään mm. suvaitsevuutta, oikeusvaltiota ja syrjimättömyyttä. Euroopan unionilla on arvoja, jotka ovat tärkeä osa eurooppalaista elämäntyyliä. Niitä ovat mm. ihmisarvo, vapaus, demokratia, tasa-arvo ja oikeusvaltioperiaate. Myös ihmisoikeudet ovat tärkeä osa EU:n arvoja. Esimerkiksi vapaus tarkoittaa tässä tapauksessa kansalaisten liikkumisen vapautta Euroopan unioniin kuuluvien maiden välillä. Demokratia kuuluu myös oleellisesti Euroopan unioniin, sillä EU-maiden toiminta perustuu kansan valtaan. Tähän liittyy myös oikeusvaltioperiaate, joka tarkoittaa toimintaa perussopimuksien pohjalta, joista jäsenvaltiot ovat yhdessä demokraattisesti sopineet. Tavoitteena EU:lla on taata kansalaisten turvallisuus, edistää kehitystä sekä hyvinvointia eri osa-alueilla ja toisaalta torjua myös syrjäytymistä sekä eriarvoisuutta EU-maissa. (EU:n tavoitteet ja arvot 2020.)

Euroopan unionissa toimii virallisesti seitsemän toimielintä, joista jokaisella oma tehtävänsä. Nämä seitsemän ovat Eurooppa-neuvosto, Euroopan komissio, Euroopan unionin neuvosto, Euroopan parlamentti, Euroopan unionin tuomioistuin, tilintarkastustuomioistuin ja Euroopan keskuspankki. Eurooppa-neuvosto koostuu EU-maiden johtajista ja komission puheenjohtajasta. Eurooppa-neuvostossa päätetään yleisistä poliittisista linjauksista. Euroopan komissio muodostuu jokaisen jäsenmaan yhdestä edustajasta eli komissaarista. Komissiossa mm. annetaan lakiehdotuksia. Euroopan parlamentissa jäsenmaiden europarlamentaarikot edustavat kansalaisiaan. Parlamentissa mm. päätetään Euroopan unionin lainsäädännöstä yhdessä Euroopan unionin neuvoston kanssa. Euroopan unionin neuvostossa eli ministerineuvostossa ministerit ajavat oman maansa etuja. Euroopan unionin tuomioistuin taas valvoo kaikkien yllä mainittujen toimielimien toimintaa. (EU:n toimielimet 2020.)

Euroopan unionin jäsenmaista 19 käyttää virallisena rahayksikkönään euroa. Nämä 19 maata muodostavat yhdessä euroalueen. Euro otettiin käyttöön vuonna 2002. Yhteinen raha on osoitus EU-maiden välisestä yhteistyöstä ja Euroopan unionin yksi tavoitteista olikin talous- ja rahaliiton (EMU) luominen 1960-luvun lopulla. Sen ajatuksena on talouspolitiikan koordinointi, yhteinen rahapolitiikka ja tietysti yhteinen valuutta jäsenmaissa. Yhteinen valuutta hel-

pottaa ulkomaankauppaa maiden välillä, talous on valuutan ansiosta järkkymätön ja kuluttajien on helpompi tehdä ostoksia euroalueella. (Euron historia ja merkitys 2019.)

2.1 Kansainvälinen kauppa

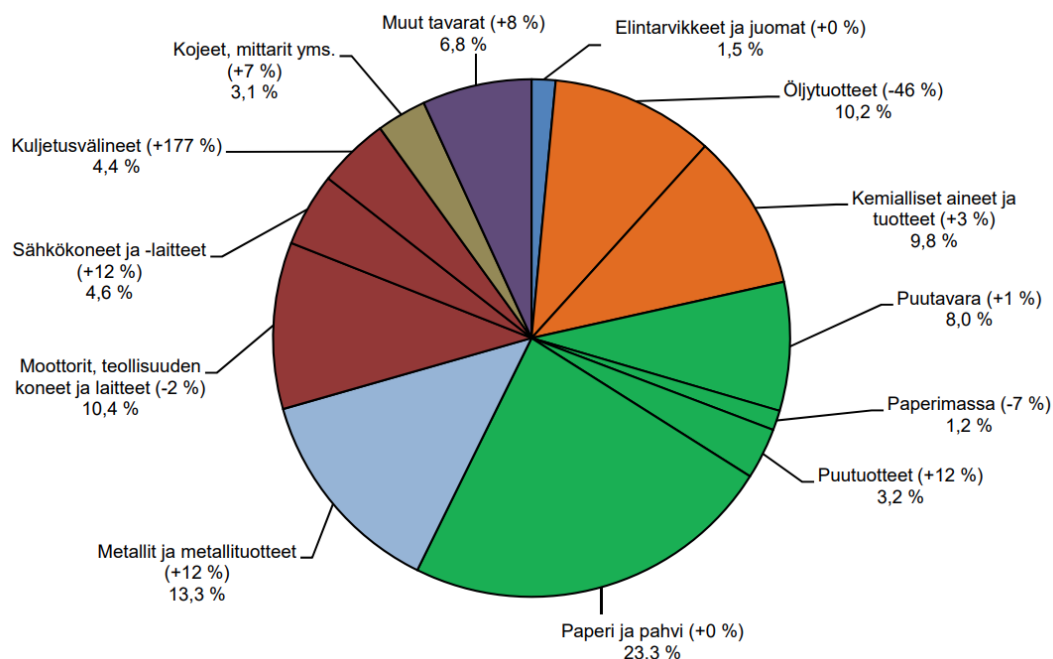
Kansainvälisellä kaupalla tarkoitetaan kahden maan välistä kaupankäyntiä, jolloin palvelu tai tavara ylittää maiden välisen rajan. Kansainvälinen kauppa voi olla tuontia toisesta maasta tai vientiä toiseen maahan. Se mahdollistaa tavaroitten tai palveluiden tuonnin maihin, joissa niitä ei voida itse valmistaa, vaikka tuotteet olisivat tärkeitä ihmiskunnalle. Kansainväliseen kauppaan liittyy myös erityisesti kansainväliset kauppasopimukset, joita komissio neuvottelee yhteisönä jäsenmaiden puolesta. Euroopan unioni on yksi maailman suurimmista talouden toimijoista, joten sillä on keskeinen asema myös kansainvälisessä kaupassa ja sen muutoksessa. Euroopan unionin talous on avointa, joten kaupankäynti valtioiden kesken on sille elintärkeää. (Damen 2019.)

Euroopan unioni on perustanut Maailman kauppajärjestön (WTO eli World Trade Organization) ja toimii edelleen keskeisenä tekijänä sen toiminnassa. Maailman kauppajärjestö on perustettu vuonna 1995 ja se perustuu aikaisempiin kauppasopimuksiin, kuten GATT, joka on tullitariffeja ja kauppaa koskeva yleissopimus. WTO eli Maailman kauppajärjestö pyrkii edistämään vapaata kaupankäyntiä eri maiden välillä ja käsittelee maailmankaupan välisiä sääntöjä, jotka perustuvat yhteisesti neuvoteltuihin sopimuksiin. WTO:n yksi tärkeimmistä saavutuksista on riitojenratkaisuelin, joka toimii riitojenratkaisutilanteissa. Sillä on valta ratkaista kauppakiistoja sekä valvoa myös päätösten täytäntöönpanoa. Euroopan unionilla on ollut tärkeä tehtävä kansainvälisen kaupan kehittämisessä. Tarkoituksena on ollut varmistaa yritysten oikeudenmukainen pääsy ulkomaisille markkinoille ja samalla tukea myös kolmansia maita ja niiden taloutta. WTO, aikaisemmin GATT, perustettiin alun perin poistamaan tulliesteitä, ja täten myös edistämään vapaata kaupankäyntiä jäsenvaltioiden välillä. (Iglér 2019.)

Suomen yksi merkittävä vientimaa on Iso-Britannia, joten Ison-Britannian ero Euroopan unionista vaikuttaisi maiden väliseen kaupankäyntiin merkittävästi.

Iso-Britannia on Suomen seitsemänneksi suurin vientimaa ja 11. suurin tuontimaa. Suomen vienti Isoon-Britanniaan koostuu pääasiassa metsäteollisuuden tuotteista, kuten paperista ja pahvista. Muita vientituotteita ovat mm. öljyjalosteet, kemianteollisuuden tuotteet sekä erilaiset koneet. Vuonna 2019 metsäteollisuuden tuotteiden vienti on pysynyt lähes samana kuin edellisenä vuonna. Niiden osuus Suomen kokonaisviennistä Isoon-Britanniaan oli n. 39 prosenttia, ja koko toimialan tuotteiden viennin arvo oli noin 561 miljoonaa euroa. Ison-Britannian ero EU:sta vaikuttaisi siis erityisesti metsäteollisuusyrityksiin Suomessa. Isosta-Britanniasta tuodaan Suomeen mm. sähkökoneita ja -laitteita, metalliteollisuuden koneita ja laitteita sekä lisäksi kuljetusvälineitä. Näiden tuotteiden osuus kokonaistuonnista Suomeen olikin noin 44 prosenttia ja 446 miljoonaa euroa vuonna 2019. (Suomen ja Ison-Britannian välinen kauppa 2019.)

Kuvasta 2 voidaan havaita, että Suomen vienti Isoon-Britanniaan on siis pääasiassa metsäteollisuus- ja öljyteollisuustuotteita sekä muita kemianteollisuuden tuotteita. Lisäksi vientiin sisältyy koneita, laitteita ja kulkuneuvoja. Eniten Suomi vie Isoon-Britanniaan kuitenkin metsäteollisuuden tuotteita, kuten paperia, pahvia ja muuta puutavaraa, kuten sahatavaraa. Äsken totesimme, että metsäteollisuustuotteiden osuus Suomen viennistä Isoon-Britanniaan vuonna 2019 olikin tilastojen mukaan noin kolmasosa koko viennin arvosta. Öljy- ja kemianteollisuuden tuotteiden sekä koneiden ja laitteiden osuus viennistä Isoon-Britanniaan oli vuonna 2019 n. viidesosa. Suomen koko viennin arvo Isoon-Britanniaan on arvoltaan n. 1,6 miljardia euroa, joka on 6 % enemmän kuin vuonna 2018. (Suomen ja Ison-Britannian välinen kauppa 2019.) Suomi vie Isoon-Britanniaan enemmän tavaroita kuin tuo niitä Britanniasta Suomeen. Iso-Britannia onkin Suomen toiseksi suurin ylijäämämaa, eli tavaraviennin arvo kyseiseen maahan on suurempi kuin tuonnin arvo. Iso-Britannia on kuitenkin tilastojen mukaan Suomelle yksi seitsemästä tärkeimmästä kauppakumppanista. (Kaarna, Kuusisto, Telasuo & Tulonen 2018.)

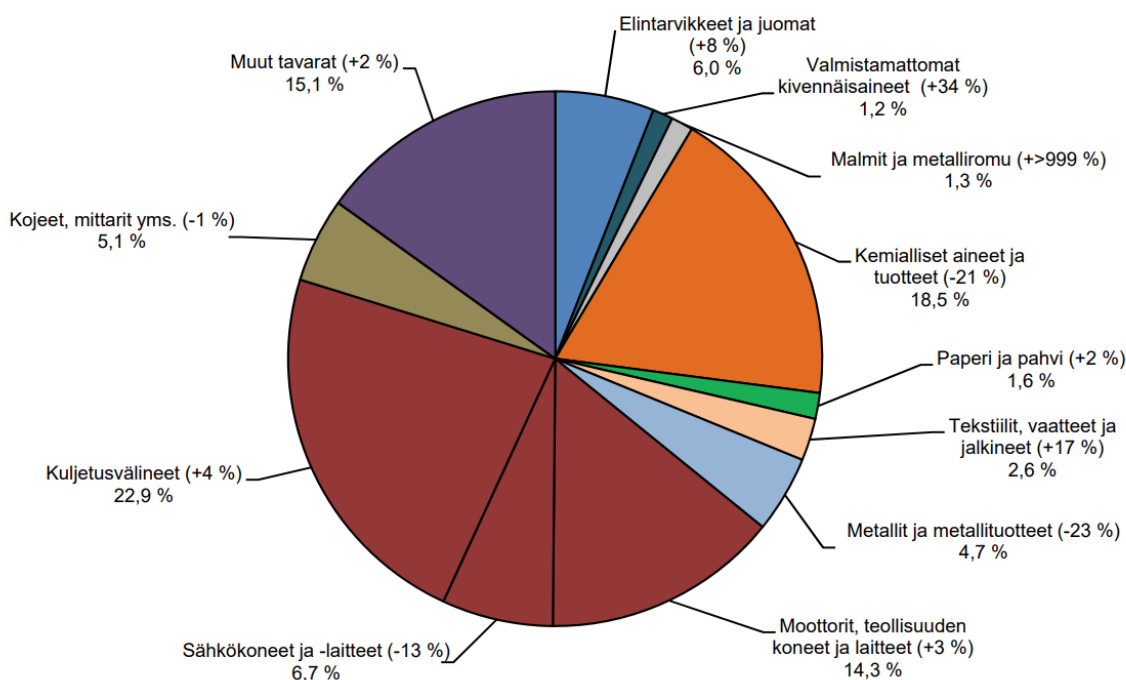

Kuva 2. Vienti tavararyhmittäin Britanniaan (Suomen ja Ison-Britannian välinen kauppa 2019)

Suomalaisilla metsäteollisuusyrityksillä on myös tuotantoa Britanniassa, jossa valmistetaan paperia ja jalostetaan sitä edelleen suoraan loppukäyttäjille Britannian markkinoille. Jotta kaupankäynti EU:n ja Britannian välillä jatkuisi sujuvana, sen tulisi olla vaivatonta ja nopeaa sekä tullimuodollisuuksien mahdollisimman yksinkertaisia. Kaupankäynti pysyisi vaivattomana, jos rajanylitys tapahtuisi mahdollisimman helposti, eikä rajoille kohdistuisi henkilöstö- tai infrastruktuuripaineita. Tätä helpottaisi mm. yhteiset tullinimikkeet ja -luokittelut, esitullausmahdollisuus tai esimerkiksi paperiton menettely tullimuodollisuuksissa. Metsäteollisuuden näkökulmasta EU:n ja Britannian välinen kauppasopimus tulisi olla selkeä, ja sen tulisi varmistaa samanarvoinen kilpailuedellytys sekä toimintaympäristö kaikille EU:n ja Britannian välillä kauppaa käyville yrityksille. (Korolainen 2019.)

Kuten kuvasta 3 huomataan, Suomi tuo Britanniasta eniten kuljetusvälineitä, sähkökoneita sekä -laitteita, moottoreita ja teollisuuden koneita. Näiden tuotteiden osuus Suomen kokonaistuonnista olikin n. 44 prosenttia ja tuonti oli arvoltaan 446 miljoonaa euroa. Suomi tuo Isosta-Britanniasta myös kemianteollisuuden tuotteita ja erilaisia aineita, kuten lääkkeitä ja muita farmaseuttisia tuotteita. (Suomen ja Ison-Britannian välinen kauppa 2019.) Suomi tuo Isosta-Britanniasta enemmän palveluita kuin tavaroita. Palveluiden tuonti Britanni-

asta on kasvanut tasaisesti 2000-luvun alusta lähtien. Suomi toi Isosta-Britanniasta vuonna 2017 n. 1,9 miljardin euron arvosta palveluita, mutta toki Suomi myös vei palveluita Britanniaan n. 1,4 miljardilla eurolla. Palveluista Suomi vie eniten Britanniaan televiestintä- ja tietotekniikkapalveluita. Niiden osuus palveluiden viennistä oli vuonna 2017 n. 37 prosenttia. Britanniaasta Suomeen tuodaan taas eniten kaupankäyntiin liittyviä tutkimus- ja kehittämisspalveluja, mutta myös televiestintään ja tietotekniikkaan liittyviä palveluja. (Kaarna, Kuusisto, Telasuo & Tulonen 2018.)

Kuva 3. Tuonti tavararyhmittäin Britanniaasta (Suomen ja Ison-Britannian välinen kauppa 2019)

Britanniassa asuu lähes puolet enemmän suomalaisia kuin Suomessa asuu Britannian kansalaisia. Suomalaiset ovat kiinnostuneita opiskelumahdollisuuksista Britanniassa, joten opiskelijaliikkuvuus maiden välillä on runsasta. Suomalaiset suorittavat erityisesti ammattikorkeakoulututkintoja sekä maisteri- ja tohtoritutkintoja Isossa-Britanniassa. Toisaalta Tilastokeskuksen mukaan Britanniassa myös työskentelee monia Suomen kansalaisia, osa kokoaikaisesti ja osa väliaikaisesti, kuten työmatkalaiset. (Berg-Andersson, Kaitila, Kotilainen & Lehmus 2017.) Kaupankäyntiin metsäteollisuuden ja sen investointien näkökulmasta liittyy keskeisesti työntekijöiden liikkuminen maiden välillä, sekä työ-

matkojen muodossa että työskentelykausina ulkomailla. Kaupankäynnin sujuvuuden kannalta ihmisten liikkuvuus EU-maiden sekä Britannian välillä tulisi olla myös jatkossa vaivatonta. (Korolainen 2019.)

2.2 EU:n sisäkauppa

Kahden Euroopan unionin maan välistä kaupankäyntiä kutsutaan sisäkaupaksi. EU-maiden välillä on siis vapaa liikkuvuus, joka tarkoittaa, että ihmiset, tavarat, palvelut, kuljetukset sekä pääoma voi liikkua vapaasti EU-maasta toiseen. Tämä tarkoittaa myös sitä, että EU-maassa asuva henkilö voi opiskella, matkustaa ja työskennellä vapaasti Euroopan unionin alueella. (Sisämarkkinat 2019.) Euroopan unionin maissa toimivat yritykset hyötyvät vapaista EU:n sisämarkkinoista, sillä vapaa liikkuvuus mahdollistaa tuotteiden, palvelujen tai pääoman liikkumisen EU-maiden välillä ilman ylimääräisiä kustannuksia tai rajoituksia esimerkiksi viennin määrässä (Tuotteiden myynti EU:ssa 2020). Euroopan talousalue, eli ETA, perustettiin vuonna 1994, jotta Euroopan unionilla olisi vapaa liikkuvuus myös Euroopan vapaakauppa-alueen eli EFTA:n maissa. EFTA eli Euroopan vapaakauppaliitto perustettiin vuonna 1960. Euroopan talousalue muodostuu Euroopan unionin jäsenmaista sekä EFTA-maista lukuun ottamatta Sveitsiä. EFTA-maita ovat Sveitsin lisäksi Norja, Liechtenstein ja Islanti. (Damen & Garcés de los Fayos 2019). Lisäksi henkilöiden vapaata liikkumista Euroopan unionin alueella helpottaa Schengen-säännöstö. Schengen-maiden välisillä rajoilla eli sisärajoilla ei ole rajatarkastuksia, ja Schengen-maat tekevät lisäksi poliisiyhteistyötä ja ulkorajavalvontaa tarvittaessa. (Mikä on Schengen? 2020.)

Vapaan liikkuvuuden alueella kulkevia tuotteita kutsutaan yhteisötavaroiksi. Yhteisöasema voidaan todistaa erilaisilla asiakirjoilla, kuten T2L- tai T2LD-asiakirjalla. T2L- ja T2LF-asiakirjoina voidaan käyttää yhteistä asiakirjaa, kuten SAD-lomaketta (Single Administrative Document), kauppalaskua tai rahtikirjaa. Yhteisötavarana pidetään tuotteita, jotka ovat tuotettu kokonaan yhteisön sisällä eikä niiden valmistamiseen ole käytetty ulkopuolisista maista tuotuja tuotteita. Yhteisötavarana pidetään myös tuotteita, jotka ovat tuotu kolmansista maista ja tämän jälkeen luovutettu vapaaseen liikkeeseen. Luovutus vapaaseen liikkeeseen tarkoittaa, että tavara saa saman tullioikeudellisen aseman, kuin mikä tahansa muu yhteisötavara. Lisäksi yhteisön tullialueella

aiemmista yhteisöstatuksen saaneista tuotteista tuotetut tavarat luetaan yhteisötavaraksi. Yhteisötuotteiden asiakirjoissa ei tarvitse mainita alkuperämaata eikä yhteisömaiden välillä käytävässä kaupankäynnissä tarvitse käyttää alkuperätodistuksia, joka osaltaan helpottaa ja nopeuttaa kaupankäyntiä EU:n sisäkaupassa. (Tavaroiden vapaa liike s.a.)

Euroopan unionin jäsenmaiden välisestä kaupankäynnistä, eli sisäkaupasta, kerätään tietoja Intrastat-järjestelmään. Tulli kerää ulkomaankaupan tilastojen lisäksi myös sisäkaupan tilastotietoja, jotka ilmoitetaan sekä tuonnista että viennistä kuukausittain Tullille. Tulli laatii ilmoitetuista sisäkaupan tilastoista sekä ulkokaupan tiedoista Suomen virallisen ulkomaankauppatilaston. Ulkomaankauppatilastot ovat tarkoitettu julkisen ja yksityisen sektorin päättäjille, suunnittelijoille ja tutkijoille, ja niitä voi käyttää esimerkiksi EU:n sisämarkkinoiden kehityksen seurannassa. Myös yritykset voivat hyödyntää ulkomaankauppatilastoa oman strategian kehittämisessä tai kilpailuasetelman tutkimisessa. (Miksi Intrastat-tietoja kerätään? s.a.)

2.3 EU:n ulkokauppa

EU:n ulkokaupalla tarkoitetaan EU-maiden sekä kolmansien maiden välistä kaupankäyntiä. Kolmansilla mailla tarkoitetaan tässä tapauksessa Euroopan unionin ulkopuolista maata. EU-mailla ja kolmansilla mailla on yhteinen kauppapolitiikka, joita molemmat noudattavat tahoillaan. Lisäksi niiden välisessä kaupassa noudatetaan EU:n yhteistä tullitariffia. Näihin liittyvät mm. tullimaksuja ja -vapautuksia, tuonnin sekä viennin valvontaa ja myös määrällisiä rajoituksia viennin ja tuonnin osalta. (Melin 2011, 252.) Jos Euroopan unioni ja EU:sta eronnut Iso-Britannia eivät saa neuvoteltua vapaakauppasopimusta maiden välille, Ison-Britannian katsotaan olevan EU-maille ns. kolmas maa. Tällöin maiden välille tulisi tullitariffeja, rajatarkastuksia ja kiintiöitä, jotka vaikeuttaisivat sekä hidastaisivat kaupankäyntiä. EU-mailla on käytössä yhteinen tullilainsäädäntö, jonka mukaan EU-maiden välistä kauppaa käydään (Melin 2011, 252).

Tullitariffit (TARIC)

Tullitariffit eli tullinimikkeet sisältävät tullinimikkeistön ja tiedot tullimaksujen määristä. Tullitariffit ovat kaikille EU-maille yhteisiä ja samoja. Kaikille tavaroille, joita EU-maahan tuodaan, löytyy oma 8-merkkinen tullinimike Tullin järjestelmästä. EU-maiden yhteinen tullitariffi on nimeltään TARIC. (Melin 2011, 253.) Tullinimike määrittää mm. tavarasta maksettavat tullit tai muut maksut, etuuskohtelun ja mahdolliset rajoitukset tavarantoimittajan tuonti-, vienti- tai kauttakuljetuksessa. Nimikkeistössä on 6-numeroisia nimikkeitä, eli HS-nimikkeitä, joita käytetään tavaroiden kaupan määrien seuraamisessa maailmanlaajuisesti. Nämä nimikkeet kertovat, onko tavaroiden tuontia Euroopan unionin alueelle esimerkiksi rajoitettu tai kielletty. HS-nimikkeistö luo pohjan 8-numeroiselle CN-nimikkeistölle ja 10-numeroiselle TARIC-nimikkeistölle. CN- ja TARIC-nimikkeistöjä käytetään mm. tuonti- ja vienti-ilmoituksissa, mutta myös sisäkaupan Intrastat-tilastoinnissa. (Mikä on tullinimike? s.a.)

Tullinimikkeet muodostuvat siis kolmesta eri nimikkeistöstä, jotka ovat HS-, CN- ja TARIC-nimikkeistöt. HS-nimikkeistö, eli Harmonoidun järjestelmän nimikkeistö luo pohjan CN- ja TARIC-nimikkeistöille. HS-nimikkeistö on Maailman tullijärjestön laatima tavaroiden tavarankuvaus- ja koodausjärjestelmä, jota käytetään maailmanlaajuisesti antamaan nimikkeistölle yleiset tulkintasäännöt sekä jaksot ja ryhmät huomautusteksteineen. HS-nimikkeistö eroaa CN- ja TARIC-nimikkeistöistä, sillä sitä ei käytetä tulliselvityksissä. CN-nimikkeistöä eli Tariffi- ja tilastonimikkeistöä käytetään mm. sisäkaupan Intrastat-ilmoituksissa sekä tavaroiden viennissä jäsenmaihin. Tämä yhdistetty nimikkeistö sisältää mm. yleissäännöt sekä erityismääräykset ja lisäksi sen, kuinka paljon tavarantoimittajan määrä on tuotaessa se kolmannesta maasta. TARIC-nimikkeistöä käytetään tavaroiden tuonnissa EU-maiden ulkopuolelta. TARIC-nimikkeistö on osa komission ylläpitämää tietokantaa, joka sisältää mm. yhdistetyn nimikkeistön tullit ja määräykset, etuustullit sekä erilaisia tuontiin ja vientiin liittyviä EU:n kieltoja ja rajoituksia. (Nimikkeistöjen käyttötarkoitukset s.a.)

Vienti kolmansiin maihin

Viennillä tarkoitetaan EU-maista lähtöisin olevien tavaroiden ja tuotteiden vientiä kolmansiin maihin eli EU-maiden ulkopuolelle. Tuotteet tai tavarat asetetaan vientimenettelyyn, joka tapahtuu antamalla niistä tullilmoitus. Jo aiemminkin opinnäytetyössä on todettu, että EU-maiden sisällä käytävässä kaupassa eli sisäkaupassa ei tarvitse antaa viennin tullilmoitusta, toisin kuin kolmansiin maihin vietävistä tavaroista. Sisäkaupassa viennistä annetaan Tullille Intrastat-ilmoitus. Vienti-ilmoituksen tarkoituksena on antaa tulliviranomaisille tietoa vietävistä tavaroista, jotta Tullin on mahdollista seurata vietäviin tavaroihin kohdistuvia rajoituksia tai kieltoja, estää terrorismia tai muuta kansainvälistä rikollisuutta ja erityisesti valvoa vientitavaran poistumista Euroopan unionin alueelta. (Mitä vienti on? s.a.)

Kun tavara tai tuote viedään kolmansiin maihin, sen tarkoitus ilmoitetaan nelinumeroisella vientimenettelykoodilla vienti-ilmoituksessa. Oikean tullikoodin ilmoittaminen vienti-ilmoituksessa on tärkeää etenkin, jos viety tavara tuodaan jonkin ajan kuluttua takaisin EU-maahan. Tällainen vientitavara voi olla matkalla esimerkiksi näyttelyyn tai messuille EU:n ulkopuolelle. Väärin ilmoitettu tullimenettelykoodi voi vaikuttaa verojen ja muiden tullimaksujen suuruuteen, kun tavaraa ollaan tuomassa takaisin Euroopan unionin alueelle. Ilmoittamalla oikea tullikoodi väliaikaisessa viennissä tavaraan voidaan soveltaa tuontivaiheessa edullisempia tulleja ja veroja. Erilaisia vientitarkoituksia ovat

- lopullinen vienti
- väliaikainen vienti
- vienti korjattavaksi tai muuta käsittelyä varten
- ulkoinen jalostus
- jälleenvienti

Lopullisessa viennissä tavara viedään EU:n ulkopuoliseen maahan, eikä tarkoituksena ole tuoda sitä enää takaisin EU:n alueelle. Väliaikaisessa viennissä tavara tai tuote viedään Euroopan unionin ulkopuolelle kolmanteen maa-

han väliaikaisesti esimerkiksi messuille tai näyttelyyn. Väliaikaisesti viety tavara tulee tuoda takaisin EU:n alueelle tietyssä määräajassa muuttumattomana eli samassa kunnossa kuin vientivaiheessa. Jos tulli-ilmoituksessa on vientivaiheessa käytetty oikeaa vientimenettelykoodia, tavarasta ei tarvitse maksaa arvonlisäveroa tai tullimaksuja tuotaessa sitä takaisin EU-alueelle. Tavara voidaan viedä myös korjattavaksi tai muuta käsittelyä varten kolmannen maahan ja tuoda takaisin ilman tullimaksuja tietyissä tilanteissa, kuten jos tullitariffin mukaan tavarasta ei tarvitse maksaa tullimaksuja. Kaikilla aiemmin mainituilla vientitarkoituksilla on oma tullimenettelykoodi, joka ilmoitetaan viennin tulli-ilmoituksessa. Sen mukaan tavara luokitellaan vientiprosessissa Tullissa. (Mitä tarkoitusta varten tavara viedään? s.a.)

Tavaran viejä antaa tulli-ilmoituksen Tullille. Viejä on täten myös vastuussa ilmoituksen tekemisestä ja sen sisällöstä. Viejän tulee olla Euroopan unionin tullialueella ja hänellä täytyy olla myös lupa päättää tavaroiden viennistä. Jos viejä kuitenkin on sijoittunut EU:n ulkopuolelle, hän voi käyttää prosessissa edustajaa tulli-ilmoituksen antamisessa. Edustusmuotoja on kaksi: suora ja välillinen edustus. Suorassa edustuksessa edustaja tekee tulli-ilmoituksen viejän nimissä, kun taas välillisessä edustuksessa edustaja tekee ilmoituksen omissa nimissään. (Kuka on viejä? s.a.) Yritys antaa vienti-ilmoituksen sähköisesti Tullin Vienti-ilmoituspalveluita hyödyntäen tai vaihtoehtoisesti sanomaliikenteenä. Vienti-ilmoitus tulee Tullin mukaan antaa hyvissä ajoin ennen tavaravientiä, eli välittömästi kun tarvittavat tiedot ovat saatavilla. Se on kuitenkin annettava ennen kuin tavara viedään pois Suomesta. (Vienti-ilmoittaminen s.a.)

Vientimenettelyjä ovat mm. suora ja epäsuora vienti. Suorassa vientimenettelyssä vientitavaran lähtö- ja poistumispaikka ovat samassa EU:n jäsenvaltiossa. Tällaisessa tapauksessa viejä antaa sähköisen vienti-ilmoituksen, jonka jälkeen Tullin järjestelmä lähettää vastaussanoman, joka on joko hyväksytty tai hylätty. Hyväksymissanoman jälkeen tulee luovutussanoma, jonka mukana ovat viennin saateasiakirja eli EAD ja luovutus päätös. EAD sisältää MRN-viitteen, joka on yksilöllinen jokaisella vienti-ilmoituksella Tullin järjestelmässä. MRN täytyy toimittaa tavaravientiin poistumispaikalla toimijalle, joka antaa tullille saapumisen poistumispaikalle -ilmoituksen. Tavaran lastauksen jälkeen Tul-

lille annetaan myös poistumisen esittämisilmoitus ja poistumisilmoitus. Poistumisilmoituksella vahvistetaan, että tavara on poistunut EU:n alueelta. (Melin 2011, 279.) Epäsuorassa viennissä tavaran lähtöpaikka on esimerkiksi Suomessa, mutta tavara poistuu EU:n alueelta toisen jäsenvaltion kautta. Myös epäsuorassa viennissä viejän tulee antaa Tullille vienti-ilmoitus hyvissä ajoin ennen tavaran vientiä. Hyväksymissanoman seurauksena myös epäsuorassa viennissä tulee luovutussanoma, jonka liitteenä on viennin saateasiakirja EAD ja MRN-viite. MRN-viite täytyy antaa tavaran poistumispaikalla vienti-ilmoituksen mukaisten tavaroiden mukana. Toisen jäsenmaan toimija löytää omasta järjestelmästäan vienti-ilmoituksen MRN-viitteen avulla. Sen perusteella pystytään vahvistamaan vientitavaroiden poistuminen myös toisesta jäsenvaltiosta. Tieto poistumisesta tulee myös Suomen Tullin sähköiseen vientijärjestelmään, joka vahvistaa tavaroiden poistumisen kokonaan EU:n alueelta. (Melin 2011, 280.)

Tuonti kolmansista maista

Tuonnilla tarkoitetaan tavaroiden tai tuotteiden tuomista EU:n ulkopuolisista eli kolmansista maista. Ennen tavaran käyttöönottamista tai sen myymistä tavara on tuontitullattava. Tuotavista tavaroista maksetaan tullit, verot ja muut maksut, jotka määräytyvät tavaran tullinimikkeen, alkuperän ja tullausarvon perusteella. Kolmansista maista tuotavista tavaroista tulee maksaa arvonlisävero. Myös tavaran tuonnista EU:n tullialueelta, mutta EU:n veroalueen ulkopuolelta tulee maksaa arvonlisävero samalla lailla kuin kolmansista maista tuotaessa. Tavaroiden alkuperä voi vaikuttaa tullimaksujen määrään, tai poistaa maksut kokonaan. Alkuperä tulee kuitenkin todistaa alkuperätodistuksella tai -ilmoituksella. Tätä menettelyä kutsutaan tullietuuskohteluksi, eli tavarasta maksetaan edullisempi tullimaksu tai ei tullimaksua ollenkaan. (Verot, maksut ja tullialennukset s.a.)

Ennen kuin tavara ylittää Euroopan unionin rajan, se tulee esittää Tullille saapumisen yleisilmoituksella tai vaihtoehtoisesti yleisilmoituksella. Saapumisen yleisilmoituksen annetaan sähköisesti Tullin AREX-järjestelmään, jolloin Tullille menee ns. turvatiedot, joiden mukaan Tulli voi seurata tavaroiden tuonnin kieltoja ja rajoituksia. Tavaran saapuessa EU:n alueelle siitä annetaan sähköinen saapumisen esittämisilmoitus, joka mahdollistaa esimerkiksi tavaroiden

tarkastuksen. Tämän jälkeen tavarat asetetaan tullimenettelyyn antamalla tullii-ilmoitus Tullille. Ilmoituksen voi antaa tuoja tai tuojan edustaja. Tulli-ilmoituksessa tulee olla tarvittavat asiakirjat, tiedot mahdollisista rajoituksista, tavarän tullinimike ja mahdolliset tuontiluvat. Ilmoituksessa täytyy myös olla mukana kauppalasku, alkuperätodistus ja muut tarvittavat asiakirjat, jotka voivat oikeuttaa tullietuuskohteluun. Tulli-ilmoituksen voi antaa SAD-lomakkeella tai sähköisellä EDI-sanomalla. Tavaralle myös osoitetaan jokin tulliselvitysmuoto antamalla tullii-ilmoitus. Tulliselvitysmuoto voi olla:

- tavarän asettaminen tullimenettelyyn
- siirtäminen vapaa-alueelle tai vapaavarastoon
- jälleenvienti yhteisön tullialueelta
- hävittäminen tullivalvonnassa
- luovuttaminen valtiolle.

Tavaralle, joka tuodaan kolmannesta maasta yhteisön tullialueelle, on annettava jokin tulliselvitysmuoto. Tavarän asettaminen tullimenettelyyn on yleisin näistä tulliselvitysmuodoista. Tavarät voidaan kuitenkin myös varastoida esimerkiksi vapaavarastoon verottomasti, jos tiedetään, että tavara viedään uudestaan Euroopan unionin ulkopuolelle melko nopeasti maahantuonnin jälkeen. Yleisin tuonnin tullimenettely on kuitenkin luovutus vapaaseen liikkeeseen, joka tarkoittaa, että tuotava tavara saa unionitavarän tullioikeudellisen aseman. Muita tullimenettelyjä ovat:

- väliaikainen maahantuonti
- tietty käyttötarkoitus
- sisäinen ja ulkoinen jalostus
- väliaikainen maahantuonti
- väliaikainen varastointi.

Yllä mainittujen lisäksi myös passitus voidaan sanoa olevan yksi tullimenettely. (Melin 2011, 254–260.) Tavarän luovuttaminen vapaaseen liikkeeseen tarkoittaa sitä, että tavarasta maksetaan lain mukaiset tullit ja siihen sovelletaan kauppapoliittisia toimenpiteitä, kuten tuontikieltoja ja määrällisiä rajoituk-

sia, samoin kuin yhteisötavaroissa. Vapaaseen liikkeeseen luovutettuun tavarahan ei kuitenkaan saa kohdistua rajoituksia tai kieltoja. (Luovutus vapaaseen liikkeeseen s.a.)

Passitus

Passitus tarkoittaa tavarahan kuljettamista tullaamatta lähtöpaikasta määräpaikkaan, jossa se lopulta tulliselvitetään. Passituksessa tavaroita tai tuotteita voidaan siis kuljettaa passitusalueella ilman, että niistä maksetaan tulleja tai muita maksuja. Tätä tullimenettelyä voi käyttää passituksesta vastaava yritys tai yksityishenkilö. Passituksen tarkoituksena on helpottaa kaupankäyntiä ja kuljetuksia tullialueiden sisällä tai eri tullialueiden välillä. Menettelyn käyttö vaatii kuitenkin, että tavaroista annetaan vakuus, jonka tarkoituksena on varmistaa esim. tullimaksujen maksaminen, jos passitus ei menekään sääntöjen mukaisesti. Vakuus siis peritään, jos tavaraa ei määrätullissa tulliselvitettä ohjeiden mukaisesti. Vakuuden määrä vastaa suuruudeltaan verojen ja tullimaksujen määrää. Passituksesta velvollisen täytyy pitää huolta, että tavarat esitetään määrätullille muuttumattomina, ja että passituksen ohjeita noudatetaan. Vakuus maksetaan lähtöpaikkakunnan Tullille käteisellä tai toisena vaihtoehtona ilmoitetaan oman yleisvakuuden viitenumero ja pin-koodi passitusilmoitusta tehdessä. Lähtötulli palauttaa vakuuden, kun passituksessa olleet tavarat saapuvat määrätulliin ohjeiden mukaisesti. Yleisvakuus kattaa useat passitukset, mutta niiden käyttöön liittyy rajoituksia, kuten se, että yleisvakuus vaatii takaajan. Takaajana voi toimia pankki tai vakuutusyhtiö. (Melin 2011, 262–263.)

Euroopan unionin ulkoista passitusta, eli T1-passitusta, käytetään kun EU-alueelle tuodaan tullaamatonta tavaraa ja jos sitä kuljetetaan jäsenmaan sisällä tai jäsenmaiden välillä. T1-passituksen tarkoituksena on, että tavara saa liikua yhteisöalueella ilman yhteisöasemaa ja lisäksi myös ilman tullimaksuja tai kauppapoliittisia toimenpiteitä, kuten määrällisiä rajoituksia, määrätullitoimipaikkaan asti. Ulkoista passitusta käytetään yleisimmin kolmansista maista tuotavien tavaroiden tuomiseen Euroopan unionin alueelle. Euroopan sisäistä passitusta, eli T2-passitusta, taas käytetään, kun yhteisötavaraa kuljetetaan Euroopan unionin alueelta Efta-maihin eli Euroopan vapaakauppa-alueen mai-

hin. Passitusmenettelyinä voidaan käyttää myös TIR-carnet'ta ja ATA-carnet'ta. Jos EU:n ulkopuolelle kuljetetaan sekä tullaamatonta tavaraa että yhteisötavaraa, käytetään TIR-carnet'ta. Jos taas halutaan tuoda tai viedä tavaroita väliaikaisesti EU-alueelle, kuten messuille tai näyttelyyn, käytetään ATA-carnet'ta. TIR-carnet'n myöntää Suomessa Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry, kun taas ATA-carnet'n myöntää Kauppakamari. (Melin 2011, 263-264.)

3 BREXIT

Brexit, joka tulee sanoista British Exit, tarkoittaa siis Britannian eroa Euroopan unionista. Kuten kuvasta 4a selviää, Isossa-Britanniassa järjestettiin kansanäänestys 23. kesäkuuta 2016, jossa äänestettiin maan pysymisestä tai eroamisesta Euroopan unionista. Kansanäänestyksen tuloksena 52 % äänestäjistä äänesti Euroopan unionista eroamisen puolesta ja 48 % äänestäjistä Euroopan unionin jäsenyyden puolesta. (Tietoa Brexitistä 2020.) Kansanäänestyksen jälkeen Britannian pääministeri David Cameron ilmoitti eroavansa pääministerin tehtävistä kansanäänestyksen tuloksen johdosta. Pääministeriksi Cameronin tilalle valittiin seuraajaksi Theresa May. Lokakuussa vuonna 2016 May kertoi puoluekokouksessa, että viralliset eroneuvottelut Britannian EU-erosta alkavat viimeistään maaliskuun lopussa vuonna 2017. Kuvan 4 mukaisesti kansanäänestyksen johdosta Iso-Britannia ilmoitti Eurooppa-neuvostolle 29.3.2017 virallisesti aloittavansa artikla 50 mukaisen eroprosessin Euroopan unionista. Eroprosessilla on artikla 50:n mukaan kahden vuoden määräaika. (Brexit 2020.) Kesäkuussa 2017 Theresa May piti yllättäen ennen aikaiset vaalit, jossa pääministeripuolue konservatiivit kuitenkin hävisi oppositiopuolueelle eli työväenpuolueelle. Tämän vuoksi konservatiivit menettivät enemmistönsä parlamentissa. May teki kuitenkin sopimuksen oppositiopuolueen kanssa, jonka vuoksi sai myös jatkaa johdossa. (Brexit timeline: UK's departure from the EU 2018.)

Eroneuvottelut aloitettiin virallisesti 26.6.2017 Ison-Britannian ja Euroopan unionin välillä. Eroneuvottelujen ensimmäisessä vaiheessa keskusteltiin erosopimuksesta, jossa sovittiin mm. taloudellisista asioista, kansalaisiin liittyvistä kysymyksistä sekä Britannian ja EU:n välisestä rajasta, mukaan lukien myös Pohjois-Irlannin raja. 15.12.2017 Eurooppa-neuvosto arvioi, että eteneminen

eroneuvottelujen ensimmäisessä vaiheessa oli ollut riittävää, ja hyväksyi ensimmäisen vaiheen neuvottelut sekä siirtymisen seuraavaan vaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa onnistuttiin sopimaan mm. erosopimuksesta, kansalaisten oikeuksista, Irlannin rajasta sekä taloudellisista asioista EU:n ja Ison-Britannian välillä. 19.3.2018 Eurooppa-neuvosto ja Iso-Britannia etenivät jälleen eroneuvotteluissa ja pääsivät yhteisymmärrykseen erosopimuksessa mm. siirtymäajasta Brexitin jälkeen, EU-kansalaisten asemasta Britanniassa ja lisäksi taloudellisista kysymyksistä. Maaliskuussa vuonna 2018 Eurooppa-neuvosto hyväksyi myös suunnitelmat EU:n ja Ison-Britannian suhteelle Brexitin jälkeen. EU haluaisi mahdollisimman tiiviin kumppanuuden Ison-Britannian kanssa, joka kattaisi mm. yhteistyön Suomen ja Britannian välisen kaupan ja taloudellisten asioiden osalta sekä lisäksi turvallisuuteen ja puolustukseen liittyviä seikkoja. Kesä-heinäkuussa vuonna 2018 neuvottelut jatkuivat esimerkiksi Pohjois-Irlannin rajakysymyksen ja EU:n sekä Ison-Britannian Brexitin jälkeisen suhteen osalta. (Brexit 2020.)

Kuva 4a. Brexitin eteneminen

15.11.2018 eroneuvotteluissa edettiin jälleen, kun Euroopan unionin pääneuvottelija Michel Barnier antoi sopimusluonnoksen Eurooppa-neuvoston puheenjohtajalle Donald Tuskillle. Tusk ehdotti samalla sopimuksen viimeistelyä ja vahvistamista huippukokouksessa marraskuun lopulla vuonna 2018.

25.11.2018 ylimääräisessä huippukokouksessa Brexit-erosopimus vahvistettiin ja samalla poliittinen julistus EU:n ja Ison-Britannian tulevista suhteista hyväksyttiin. Osa Theresa Mayn hallituksesta ei kannattanut Mayn neuvottelemaa erosopimusta, mikä aiheutti viivästyksiä Britannian parlamentin puolelta. Tammikuussa 2019 Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja ja Euroopan komission puheenjohtaja pyysivät pääministeri Theresa Mayltä täsmennyksiä koskien Brexit-erosopimusta sekä poliittista julistusta EU:n ja Ison-Britannian välisistä suhteista eron jälkeen. (Brexit 2020.)

Kuten kuvasta 4b voidaan huomata, Britannian EU-eron olisi pitänyt astua voimaan 29. maaliskuuta 2019, mutta Britannian parlamentin jäsenet äänestivät ensimmäisen kerran 15.1.2019 Mayn neuvottelemasta erosopimuksesta ja he hylkäsivät sen äänin 432–202 (Brexit: Your simple guide to the UK leaving the EU 2019). Toisella äänestyskerralla parlamentin jäsenet äänestivät kolmesta eri asiasta: sopimuksesta, Britannian erosta ilman sopimusta sekä Brexitin lykkäämisestä. Jäsenet äänestivät sopimuksesta toisen kerran 12.3.2019 jälleen hyläten sopimuksen, puolesta 242 ja vastaan 391. Koska sopimus hylättiin, jäsenien tuli äänestää erosta ilman sopimusta, joka hylättiin myös. Lisäksi jäsenet äänestivät Brexitin lykkäämisestä, joka lopulta hyväksyttiin. (Brexit: MPs reject Theresa May's deal for a second time 2019.) Theresa May lähetti Euroopan unionille lykkäämispyynnön 20.3.2019, joka pidentäisi artikla 50:n mukaista määräaika 30.6.2019 saakka. EU27-johtajat tarjosivat määräajan pidentämistä 22. toukokuuta saakka, jos Britannian parlamentin jäsenet hyväksyvät erosopimuksen viikon sisällä, jos eivät, määräaika pidennettäisiin 12.4. saakka. (Brexit 2020.) Parlamentin jäsenet äänestivät erosopimuksesta kolmannen kerran 29.3.2019, mutta sopimus hylättiin jälleen äänin 344–286 (Brexit: MPs reject May's EU withdrawal agreement 2019). Britannian EU-eroa lykättiin uudelleen Mayn pyynnöstä ja artikla 50:n mukaista määräaika siirrettiin 31.11.2019 asti, mutta määräaika siirrettiin vielä kolmannen kerran Ison-Britannian pyynnöstä 31.1.2020 asti (Brexit 2020).

Theresa May ilmoitti toukokuun lopussa 2019 eroavansa pääministerin tehtävistä, ja jo heinäkuussa uudeksi pääministeriksi valittiin konservatiivipuolueen Boris Johnson, joka alkoi heti hoitaa Britannian EU-eroa keinolla millä hyvänsä (Takkunen 2019). Johnson teki Mayn laatimaan erosopimukseen muutoksia. Boris Johnson ja EU allekirjoittivat erosopimuksen 24.1.2020 Brysselissä. 29.1. myös Euroopan parlamentti hyväksyi Brexit-sopimuksen ja kuten kuvasta 4b selviää, Iso-Britannia erosi virallisesti Euroopan unionista 31.1.2020 keskiyöllä. (Brexit 2020.)

Kuva 4b. Brexitin eteneminen

3.1 Siirtymäkausi

Erosopimuksessa Iso-Britannia ja Euroopan unioni sopivat siirtymäkaudesta, joka alkoi Britannian EU-eron jälkeen 1.2.2020 ja kestää vuoden 2020 loppuun asti. Siirtymäkautta on mahdollista pidentää EU:n ja Ison-Britannian yhteisellä sopimuksella kerran enintään kaksi vuotta eli 31.12.2022 asti. Sen aikana Britannian ja EU:n on tarkoitus neuvotella tulevasta suhteesta erikseen jokaisella politiikkasektorilla. Siirtymäkauden aikana EU:n ja Ison-Britannian suhteet pysyvät kansalaisten, yritysten ja kaupankäynnin osalta ennallaan sekä Euroopan unionissa että Isossa-Britanniassa. Siirtymäkauden aikana Iso-Britannia ei kuitenkaan enää ole EU-maa, eikä siis osallistu Euroopan unionissa käytävään päätöksentekoon. Siirtymäkauden aikana Iso-Britannia noudattaa EU:n lainsäädäntöä ja pysyy EU:n tulliliitossa sekä sisämarkkinoilla, eli EU:n ja Ison-Britannian välillä on edelleen vapaa liikkuvuus siirtymäkauden aikana. (Siirtymäkausi s.a.)

Siirtymäkaudella on tarkoitus neuvotella Ison-Britannian ja Euroopan unionin välisistä suhteista. Iso-Britannia on kuitenkin ilmoittanut, että se eroaa Euroopan unionin tulliliitosta sekä sisämarkkinoilta. Tavoitteena on neuvotella EU:n ja Ison-Britannian välisestä yhteistyöstä turvallisuuden ja lainvalvonnan osalta. Ensisijaisena tavoitteena on kuitenkin neuvotella uusi vapaakauppasopimus Ison-Britannian ja EU:n välillä, jossa tuotteilla sekä palveluilla on mahdollisimman vapaa liikkuvuus. (Barnes 2020.) Vapaakauppasopimuksen tavoitteena on kannustaa Ison-Britannian ja Euroopan unionin välistä kauppaa, jossa tavat sekä palvelut liikkuvat helpommin ja edullisemmin. Tässä voidaan onnistua esimerkiksi vähentämällä tai poistamalla kokonaan tariffeja, kuten tullimaksuja tai kuljetusmaksuja. Kauppasopimuksella voidaan myös poistaa kiintiöt eli

vaihdettavien tavaroiden määrien rajoitukset. Jos kauppasopimusta EU:n ja Ison-Britannian välille ei saada neuvoteltua siirtymäajan puitteissa, Iso-Britannian täytyy käydä kauppaa WTO:n eli Maailman kauppajärjestön sääntöjen mukaisesti. Tämä tarkoittaa, että kaupankäynnissä sovellettaisiin tariffeja useimmissa tavaroissa, joita Britannia vie muihin maihin. Kaupankäynti olisi täten myös kalliimpaa ja tavaroita olisi vaikeampi myydä EU-maissa. Lisäksi WTO:n sääntöjen mukaisesti Isosta-Britanniasta lähetetyt tavarat pitäisi aina tarkastaa maiden välisellä rajalla, joka aiheuttaisi viivästyksiä satamissa ja raja-alueilla. Ison-Britannian ollessa EU-jäsen, sillä oli 40 kauppasopimusta, joita EU oli sopinut yli 70 maan kanssa. Iso-Britannia on EU-eron jälkeen yrittänyt solmia uusia kauppasopimuksia ja onkin onnistunut solmimaan 19 sopimusta. (Edgington 2020.)

Siirtymäajan on tarkoitus kestää vuoden 2020 loppuun saakka. Alkuperäisen erosopimuksen mukaan siirtymäkautta olisi ollut mahdollista pidentää, mutta valmiissa erosopimuksessa Britannian hallituksen ja parlamentin hyväksymät Brexit-lait eivät salli siirtymäajan pidentämisen hakemista. Ilman lakien perumista siirtymäkausi päättyy varmasti joulukuussa 2020. Siirtymäajan oletetaan jäävän liian lyhyeksi, sillä neuvottelut erilaisista sopimuksista tulisi olla periaatteessa valmiita jo lokakuussa 2020, jotta sopimukset ehdittäisiin vahvistaa ennen siirtymäajan päättymistä. On mahdollista, että neuvotteluja ei saada kaikilla osa-alueilla päätökseen siirtymäajan puitteissa, joten myös Suomen on syytä valmistautua sopimuksettomaan tilaan EU:n ja Ison-Britannian välillä. Siinä tapauksessa vain valmiiksi neuvotellut sopimukset astuvat voimaan. (Wallenius 2020.) Vallitsevan Covid-19-tilanteen vuoksi EU ja Iso-Britannia on joutunut neuvottelemaan etäyhteyksien välityksellä huhti-, touko- ja kesäkuussa. Tämän vuoksi myös sopimusneuvotteluiden toinen, kolmas ja neljäs kierros käytiin videoyhteyden avulla. Neuvottelut tulevasta suhteesta on jatkunut koko vuoden ja lokakuuhun 2020 asti on pidetty yhdeksän neuvottelukierrosta. Neuvotteluiden tulokset tulisi olla selvillä lokakuun loppuun mennessä, jotta ne voitaisiin laittaa käytäntöön vuoden 2021 alusta lähtien. (Neuvottelut EU:n ja Ison-Britannian tulevasta suhteesta 2020.)

3.2 Brexitin mahdollisia vaikutuksia EU:lle sekä Iso-Britannialle

Brexitin vaikutukset Euroopan unionille sekä Britannialle riippuvat siitä, päädytäänkö siirtymäajan jälkeen sopimuksettomaan eroon vai saadaanko neuvotteluiden tuloksena kauppasopimus EU:n sekä Ison-Britannian välille. Siirtymäajan jälkeen tilanne voi siis päättyä joko sopimuksettomaan tai sopimukselliseen eroon riippuen neuvotteluiden etenemisestä Ison-Britannian ja EU:n välillä. Sopimuksettomassa erotilanteessa vaikutukset ovat sekä EU:lle että Ison-Britannialle suuremmat kuin sopimuksellisessa erotilanteessa, vaikka sopimuksellisessa tilanteessakaan EU:n ja Britannian välinen suhde ei olisi ennallaan. Sopimuksettomassa erotilanteessa Britanniastä tulisi automaattisesti EU:n ulkopuolinen eli ns. kolmas maa. Tämä tarkoittaisi sitä, että EU-maiden ja Ison-Britannian välillä tavaroiden ja palveluiden vapaa liikkuvuus päättyisi, eli tavarat täytyisi maiden rajalla tulliselvittää ja tullimaksut lisääntyisivät merkittävästi tuotteesta riippuen. (Saarinen 2020.) Sopimukseton tila tarkoittaisi kaupankäynnille periaatteessa sitä, että työmäärä lisääntyisi merkittävästi, kaupankäynti olisi hitaampaa ja EU-maiden ja Britannian välinen kauppa olisi huomattavasti kalliimpaa kuin aiemmin. Tullimaksujen suuruus vaihtelee paljon myös vienti- ja tuontituotteen mukaan, sillä esimerkiksi vientituotteista bensiinin viennistä jouduttaisiin Suomessa maksamaan suurimmat tullimaksut. (Kotkavirta 2019.)

Sopimukseton EU-ero olisi myös Ison-Britannian taloudelle suuri rasite, jonka vaikutukset ovat näkyneet jo ennen Britannian virallista eroamista Euroopan unionista. Sopimuksettomassa tilanteessa Britannian kaupankäynti Euroopan unionin maiden kanssa hankaloituisi, joka olisi myös Britannian taloudelle suuri riski. Jo Britannian Brexit-äänestyksen jälkeen punnan arvo laski huomattavasti, joka on tehnyt kaupankäynnistä EU-maiden ja Britannian välillä epävarmaa. Punnan arvon lasku on vaikuttanut mm. tuontikustannusten nousuun, joka on aiheuttanut epävarmuutta myös eri sektoreilla Britanniassa, kuten autoteollisuudessa. (Bowler 2017.) Sopimuksettoman Brexitin vaikutuksia on arvioitu monissa eri lähteissä ja vaikutusten oletetaan koskevan Britanniassa lähes kaikkea kaupankäynnistä logistiikkaan.

Lähes 30 % Ison-Britannian elintarvikkeista tuodaan EU-maista, joten on arvioitu, että elintarvikkeiden hinta voi nousta ja esimerkiksi hedelmien sekä vihanneksien tuonti voi vähentyä, joka voisi näkyä kaupoissa tyhjinä hyllyinä. On myös arvioitu, että ruoan saatavuus sekä valikoima yleisesti voivat vähentyä sopimuksettoman Brexitin myötä. Elintarvikkeiden hinnan nousun lisäksi myös sähkön ja polttoaineen hintojen on arvioitu kasvavan. Sähkön hinnan nousu voisi johtua punnan arvon laskusta suhteessa euroon, mutta se voisi olla myös seurausta sopimusten katkeamisesta EU:n energiamarkkinoihin. Sopimukseton EU-ero voisi myös vaikuttaa lääkkeiden saatavuuteen ja hintaan Britanniassa. Sen vuoksi lääkkeiden toimituksissa voisi esiintyä viivästyksiä, joka voisi johtaa huonosti säilyvien lääkkeiden pulaan, sillä niiden varastointi on lähes mahdotonta. Myös muiden tavaroiden tuonti voi kallistua Britannian EU-eron myötä, sillä tavaroiden vapaa liikkuvuus päättyy. Jo aiemmin mainitut tullimaksut olisivat myös Britannian huoli tavaroiden tuonnissa EU-maista. Sopimuksettomassa tilanteessa vaikutukset näkyisivät myös satamissa sekä raja-alueilla viivästyksinä. Lisääntyneet rajatarkastukset voisivat aiheuttaa suuriakin viivästyksiä rajoilla ja satamissa, jonka vuoksi esimerkiksi kuorma-autojen sujuva liikkuminen EU-maiden ja Britannian rajoilla olisi monimutkaisempaa. (The Visual Journalism Team 2019.)

Sopimuksettomassa erotilanteessa vaikutukset näkyisivät myös monissa eri toimialojen yrityksissä Suomessa, kuten metsäteollisuusyrityksissä. Epävarmuus yritysten näkökulmasta liittyisi myös Suomessa tullimaksuihin, tavaroiden hitaampaan liikkuvuuteen, tuotteiden kysyntään ja yleiseen epätietoisyyteen uudesta tilanteesta. Sopimuksettoman Brexitin myötä tullimaksut nousisivat suomalaisissa yrityksissä, jotka tekevät kauppaa Ison-Britannian kanssa. Lisääntyneet tullimaksut olisivat suuri taakka pienemmille suomalaisille yrityksille, joiden kannalta tavaroiden vapaa liikkuvuus on aiemmin mahdollistanut pääsyn kansainvälisille markkinoille. Toisaalta myös tullimuodollisuuksien lisääntyminen aiheuttaisi suomalaisille yrityksille uusia haasteita, kuten kuljetusten viivästyksiä ja lisää paperitöitä. Rajatarkastuksista johtuvat viivästykset voisivat johtaa siihen, ettei tavara liiku yhtä nopeasti asiakkaalle kuin ennen. Viivästyksistä aiheutuisi yrityksille lisäkustannuksia, asiakastytyvyyden laskua ja myös tappioita liiketoiminnassa. Lisätyötä aiempaan verrattuna ai-

heuttaisi myös vietävien tuotteiden alkuperän todistaminen alkuperätodistuksella, joka vaaditaan tuotteille, joita viedään Euroopan unionin ulkopuolelle. (Harjumaa 2019.)

Britannian EU-ero vaikuttaa yrityksissä eniten logistiikkaan. Siirtymäkauden jälkeen kaikki EU-maiden ja Britannian välillä kulkevat vienti- sekä tuontitavarat täytyy tulliselvittää tuotteesta riippumatta. Tulliselvitysmuodollisuudet koskevat myös tuotteita, joista ei tarvitse maksaa tullimaksuja. (Brexit erosopimuksen siirtymäajan jälkeen s.a.) Tullimuodollisuuksien lisääntyminen aiheuttaa Suomessa Tullille lisääntyvää työmäärää, sillä vienti- ja tuonti-ilmoitusten määrä voi kasvaa jopa sadoilla tuhansilla, jos Brexit toteutuu ilman sopimusta EU:n ja Britannian välillä. Tulli on varautunut tilanteeseen palkkaamalla lisää työntekijöitä, jotta tullimuodollisuuksien merkittävä lisääntyminen aiheuttaisi mahdollisimman vähän rasitteita. (Kotkavirta 2019.) Britannian EU-ero aiheuttaa viivästyksiä yritysten koko toimitusketjuissa. Yrityksille päänvaivaa aiheuttaa esimerkiksi kuljetusten viivästyminen lisääntyneistä tullimuodollisuuksista johtuen. Viivästyksiä aiheuttaa etenkin ruuhkat raja-asemilla ja satamissa, jossa rajatarkastukset sekä tulliselvitykset lisääntyvät. On myös epävarmaa, miten suomalaisten tuotteiden kysyntä Britanniassa kehittyy EU-eron jälkeen, sillä epätietoisuus tulevasta vaivaa myös Britannian taloutta. Suomalaisten yritysten on hyvä varautua etukäteen Britannian EU-eroon sekä sopimuksellisessa että sopimuksettomassa tilanteessa.

3.3 Brexitin mahdollisia vaikutuksia metsäteollisuuteen

Opinnäytetyössä on tarkoitus tutkia Brexitin vaikutuksia metsäteollisuusyrityksiin. Teoriaosuudessa on tarkoituksena myös selvittää, minkälaisia vaikutuksia Brexitillä on mediassa kerrottu olevan metsäteollisuuteen. Batemen (2020) kirjoittaa metsäyhtiö UPM:n artikkelissa, että Iso-Britannia tuo eniten vessapaperia Euroopan maista ja se onkin valmistanut vuodesta 2012 lähtien ainoastaan 25 % lopputuotteena käyttämästä paperistaan. Sopimuksettomassa erotilanteessa rajatarkastukset satamissa voivat aiheuttaa sellun ja paperirullien toimituksen viivästymisiä. Jos maahantuonti viivästyy, Iso-Britannia pystyy tarjoamaan kuluttajille riittävän määrän vessapaperia ainoastaan vuorokauden ajaksi. Yritysten haasteena on kuitenkin Brexitistä johtuva jatkuva epävarmuus

talouden ailahtelevuudesta, joten oikeanlaisen strategian luominen on yrityksille haastavaa. Myös mahdollisesti lisääntyvät kustannukset, kuten tullimaksut, ja lisääntyvät tullimenettelyt vaikeuttavat strategian laatimista.

Metsälehdessä artikkelissa Häyrynen (2019) kuvailee, että Brexitin suurimmat vaikutukset johtuisivat lähinnä lisääntyneistä tullimenettelyistä ja -byrokratiasta sekä rajatarkastuksista. Ruuhkat satamissa ja kuljetusten viivästyminen nostaisivat yritysten logistiikkakustannuksia huomattavasti. Tällä hetkellä Suomi vie Britanniaan sahatavaraa ilman tullimaksuja, eikä Keskuskauppakamarin kansainvälisten asioiden johtaja Timo Vuori näe artikkelin mukaan Brexitillä olevan välittömiä vaikutuksia Suomen puutavaran viennille. Hän kuitenkin painottaa, että pidemmällä aikavälillä kilpailutilanne markkinoilla voi muuttua. Brexitistä aiheutuva talouden epävarmuus Britanniassa tulee myös vaikuttamaan pitkällä aikavälillä Suomen talouteen negatiivisesti. WTO:n säännöissä paperilla, kartongilla ja sellulla on ns. nollatullisopimus, jonka vuoksi näistä tuotteista ei tarvitse jatkossakaan maksaa tullimaksuja. Puutuotteille, kuten vanerille, tullimaksut voivat kuitenkin nousta, mikä vaikuttaa tuotteen vientiin jatkossa. Suurimmat vaikutukset artikkelin mukaan on tullimenettelyiden lisääntymisestä aiheutuvilla ruuhkilla sekä pidemmällä toimitusajoilla, jotka aiheuttavat yrityksissä lisätyötä ja ennen kaikkea lisäkustannuksia.

4 METSÄTEOLLISUUS SUOMESSA

Metsäteollisuuden tuotteita on jalostettu Suomessa useaan eri käyttöön jo 1800-luvulla. Nykypäivänä puuta käytetään puu- ja sahatavaroiden valmistuksen lisäksi myös esimerkiksi biopolttoaineiden, kemikaalien ja kankaiden valmistuksessa. Metsäteollisuus on alana Suomessa varsin keskeinen, sillä se työllistää ihmisiä kaikkialla ympäri Suomea, ja tuo yli 20 % Suomen vientituuloista. Metsäteollisuussektorilla merkittävimmät toimialat ovat sellu- ja sahatöteollisuus, joiden lopputuotteina on mm. paperi, sellu, vaneri ja viilu. Energiantuotanto sellu- ja paperitehtaiden sivutuotantona on kasvanut selvästi 1990-luvulta tähän päivään, ja monet metsäteollisuusyritykset Suomessa ovatkin laajentaneet tuotantoaan biopolttoaineisiin ja muihin päätuotannon sivutuotteisiin. (Metsäteollisuus Suomessa s.a.)

Metsäteollisuussektori voidaan jakaa kemialliseen ja mekaaniseen metsäteollisuuteen. Kemiallisessa metsäteollisuudessa valmistetaan paperia, kartonkia ja sellua. Suomessa sellua valmistetaan kuusista ja männyistä, mutta suosituin sellutuote on kuitenkin pitkäkuituinen havupuusellu. Havusellun lopputuotteina voi olla mm. kartonkipakkaukset ja hygieniapaperit. Sellun viennillä on Tullin tilastojen mukaan suuri merkitys Suomen talouteen. Vuonna 2018 tärkein vientituote oli sellusta valmistetut paperi- ja kartonkituotteet, mutta sellua viedään maailmalle myös sellaisenaan. Sellun, paperituotteiden ja kartonkituotteiden osuus Suomen metsäteollisuuden viennin arvosta olikin yli 70 %. Suomi on myös maailmanlaajuisesti merkittävä selluntuottaja, sillä se on kahdeksanneksi suurin selluntuottajamaa maailmassa ja toiseksi suurin tuottajamaa Euroopassa. Suomessa toimiikin 14 kemiallisen metsäteollisuuden tuotteita valmistavaa sellutehdasta. Selluntuotannon sivutuotteena syntyy erilaisia sivutuotteita, joita voidaan hyödyntää edelleen muiden tuotteiden valmistuksessa. Esimerkiksi ligniiniä erotetaan puusta, jonka jälkeen sitä voidaan käyttää edelleen mm. vaneriliimoissa. (Vaurautemme lähde: Sellu ja sen jatkojalosteet 2019.)

Mekaanisen metsäteollisuuden tuotanto perustuu puutuotteiden valmistamiseen mekaanisesti, eli esimerkiksi tuotteiden valmistaminen sahaamalla tai höyläämällä. Mekaanisen metsäteollisuuden tuotteita ovat esimerkiksi vaneri ja viilu. Suomalaista sahatavaraa käytetään pääasiassa rakennusteollisuudessa, joten rakennussektori onkin sahatuotteiden tärkein loppukäyttäjä Suomessa. Suomessa tuotetun sahatavaran osuus koko EU:ssa tuotetuista sahatavaroista on n. 10 %. Suomalaisella sahatavaralla on kuitenkin kysyntää myös ulkomailla, sillä suomalaiset metsäteollisuusyritykset veivät noin kaksi kolmasosaa tuotannostaan ulkomaille. Kotimaassa sahatavaran kulutus on Euroopan mittakaavassa keskimääräistä runsaampaa. Suomalaiselle sahatavaralle on vuosien saatossa tullut enemmän kilpailua ja Suomen markkina-asema sahatavaramarkkinoilla on myös tästä syystä heikentynyt. Suomalaisen sahatuotteiden kilpailuetuna on kuitenkin tuotteiden erinomainen laatu ja suomalaisten tehtaiden tehokas tuotanto. Kilpailukykyä huonontavat kuitenkin tuotteiden pitkät kuljetusmatkat ja raaka-aineen kalliimpi hinta kotimaassa. Mekaaninen metsäteollisuus on myös kemiallista metsäteollisuutta alttiimpi

suhdannevaihteluille, sillä esimerkiksi sahatavaran kysyntä voi vaihdella rakennusteollisuuden toimialan suhdanteiden mukaan. (Sahateollisuus kamppailee korkeiden kustannusten kanssa 2017.)

4.1 Metsäteollisuus ja logistiikka

Metsäteollisuuden tuotteiden kuljetuksiin vaaditaan kaikkia kuljetusmuotoja ja -välineitä koko maassa. Metsäteollisuustuotteiden kuljetuksissa käytetään Suomessa 15 eri satamaa ympäri maata ja lisäksi useita sisävesisatamia. Logistiikalla on suuri merkitys metsäteollisuuden tuotteiden kilpailukyvyille. Suomen sisällä metsäteollisuuden tuotteita kuljetetaan n. 80 miljoonaa tonnia vuosittain, joista suurin osa on tiekuljetuksia ja loput rautatiekuljetuksia. Satamien kautta metsäteollisuuden tuotteita kulkee n. 20 miljoonaa tonnia vuodessa. Tuotteiden kuljetukset, varastointi ja logistiikan muut hallinnolliset kustannukset muodostavat noin 15-20 % metsäteollisuusyritysten liikevaihdosta. Logistiikalla on siis mittava vaikutus myös metsäteollisuusalan toimijoihin. (Logistiikka ja liikenneväylät s.a.)

Merikuljetusten sujuvuus ja luotettavuus ovat metsäteollisuudelle ehdottoman tärkeitä, sillä metsäteollisuustuotteiden viennistä n. 90 % kuljetetaan meriteitse. Eurooppaan kuljetetaan noin 80 % viennistä, ja Itämeri on kuljetusväylänä metsäteollisuudelle lähestulkoon ainoa merireitti. Kuljetusten kustannuksia on lähivuosina nostanut mm. vuonna 2015 Itämerellä voimaan tullut rikkidirektiivi. Kustannukset nousivat direktiivin myötä yli 80 miljoonaa euroa vuosittain. Suomen syrjäinen sijainti aiheuttaa suomalaisille metsäteollisuusyrityksille haasteita verrattuna muihin eurooppalaisiin metsäteollisuuden tuottajiin. Toisaalta pohjoisia merialueita ohjaavat myös muut erilaiset sääntelyt sekä talviolosuhteet, jolloin merikuljetusten suuri rooli tuotteiden kuljetuksessa aiheuttaa kilpailukyvyn ja kustannustehokkuuden heikentymistä. Suomen ulkomaankauppaa varjostaa lisäksi satamien laittomat lakot, jotka aiheuttavat metsäteollisuudelle lyhyessä ajassa miljoonien eurojen vientitulojen menetyksiä. Lakkojen vuoksi kuljetukset viivästyvät ja heikentävät suomalaisten metsäteollisuusyritysten mainetta ja luotettavuutta markkinoilla. (Merenkulun ympäristösääntely nostaa kustannuksia 2019.)

4.2 Metsäteollisuusyrityksiä Suomessa

Suomessa metsät peittävät 75 % koko Suomen pinta-alasta ja suurin osa siitä on puuntuotantoon soveltuvaa metsää. Suurimman osan Suomen metsistä omistaakin poikkeuksellisesti yksityishenkilöt, toisin kuin muualla Euroopassa. (Suomen metsävarat s.a.) Metsäteollisuussektori on Suomessa erittäin keskeinen toimiala ja se onkin yksi Suomen suurimmista toimialoista teollisuudessa. Toimiala myös työllistää suomalaisia koko Suomen laajuudella, joten se on suuri osa eri maakuntien taloutta ja elinvoimaisuutta. Suomessa toimii lukuisia eri metsäteollisuusyrityksiä, jotka ovat erikoistuneet metsäteollisuuden eri toimialoille. Monet näistä yrityksistä valmistavat kuitenkin sekä kemiallisen että mekaanisen metsäteollisuuden tuotteita. Toisaalta Suomessa toimii myös pieniä ainoastaan sahatavaran tuottamiseen erikoistuneita yrityksiä. Tässä luvussa on tarkoituksena tutustua muutamaaan Suomen suurimpaan ja merkittävimpään metsäteollisuusyritykseen.

4.2.1 Stora Enso

Yksi Suomen suurimmista metsäteollisuusyrityksistä on Stora Enso, joka sai nykyisen nimensä vuonna 1998, kun Enso Oyj sekä Stora Kopparbergs Bergslags Aktiebolag (STORA) yhdistyivät (Tietoa Stora Ensosta s.a.). Vuonna 2019 Stora Enson liikevaihto oli 10,1 miljardia euroa ja operatiivinen liiketulos 1,0 miljardia euroa. Yrityksellä on yli 30 eri maassa noin 26 000 työntekijää, joten se työllistää ihmisiä maailmanlaajuisesti. Stora Enson pääkonttori on Helsingissä. Suurin osa yrityksen liikevaihdosta tulee Euroopasta, missä Stora Ensolla on eniten tuotantoa, kuten esimerkiksi sellu- ja paperituotantoa. Toisaalta monenlaista tuotantoa on myös Aasiassa sekä Amerikan mantereilla. (Tietoa ja lukuja s.a.) Suomessa Stora Enso valmistaa kartonkia, paperia, sellua sekä sahatavaraa useissa eri kaupungeissa. Sillä on 14 tuotantolaitosta, joista viisi on kartonkitehdasta, kaksi paperitehdasta, kaksi pakkausmateriaaleihin erikoistunutta tehdasta, kaksi sellutehdasta ja kolme sahaa (Stora Enson yksiköt s.a.).

Stora Ensolla on kuusi divisioonaa, joista sen tuotanto koostuu. Nämä kuusi divisioonaa ovat: Packaging Materials, Packaging Solutions, Biomaterials, Wood Products, Forest ja Paper. Packaging Materials -divisioonassa tuote-

taan asiakkaille kartonkia, esimerkiksi pakkausmateriaaliksi, joka on uusiutuva sekä kierrätettävää. Myös tuotteiden hiilijalanjälki on pieni. Packaging Solutions -divisioona taas kehittää kuitupohjaisia pakkausmateriaaleja, joilla pystyttäisiin korvata fossiilisia vaihtoehtoja. Biomaterials-divisioonassa tuotetaan sellua moniin eri tarkoituksiin, kuten tekstiilien sekä hygieniatuotteiden valmistukseen. Divisioonassa hyödynnetään myös sivutuotteena saatavaa ligniiniä, jota voidaan soveltaa uudelleen eri käyttötarkoituksiin. Wood Products -divisioona koostuu erilaisista rakennustuotteista, kuten puukomponenteista ja sahatavarasta. Forest-divisioona on toiminut vasta vuoden 2020 alusta lähtien. Siihen kuuluu mm. metsäomaisuus ja puunhankintatoiminnot Suomessa, Ruotsissa, Venäjällä sekä Baltian maissa. Paper-divisioona tuottaa paperia esimerkiksi toimistojen ja median tarpeisiin. Asiakkaina Paper-divisioonalla ovat pääasiassa esimerkiksi kustantajat, painotalot sekä toimistotarvikkeiden myyjät. (Divisioonat s.a.)

4.2.2 UPM-Kymmene Oyj

Toinen Suomen suurimmista metsäteollisuusyrityksistä on UPM Kymmene Oyj. Yritys perustettiin vuonna 1995, kun Kymmene Oyj, Repola Oy ja sen tytäryhtiö Yhtyneet paperitehtaat Oyj yhdistyivät. Uudeksi nimeksi yhtiölle tuli UPM-Kymmene. Yrityksen ensimmäinen sellutehdas, paperitehtaat sekä sahat aloittivat tuotantonsa kuitenkin jo 1870-luvulla. (UPM:n juuret ulottuvat 1870-luvulle s.a.) UPM:n yritystunnus on ikoninen Aarnikotka, joka on puoliksi kotka ja puoliksi leijona. Aarnikotkan merkitys yrityksen symbolina on kasvanut vuosien saatossa, ja siitä onkin tullut tunnettu takuu UPM:n tuotteiden vastuullisuudesta ja laadusta. (Aarnikotkan tarina s.a.) UPM:n liikevaihto vuonna 2019 oli 10,2 miljardia euroa. Yrityksessä työskentelee 18 700 työntekijää 46 eri maassa (UPM numeroina s.a.). Tuotantolaitoksia UPM:llä on 12:ssa eri maassa 54 kappaletta. Suomessa UPM:llä on 35 tuotantolaitosta pääasiassa eteläisessä Suomessa, joissa valmistetaan mm. erilaisia paperilaatuja, sellua ja sahatavaraa. Toisaalta UPM:llä on myös omaa tuotantoa Britanniassa, kuten UPM Raflatacin tehdas Scarboroughssa, jossa valmistetaan tarralaminaatteja. Lisäksi Walesissa on UPM Raflatacin Shottonin tehdas, jonka UPM on suunnitellut myyvänsä sanomalehtipaperin kysynnän vähenemisen myötä. (UPM tuotantolaitokset s.a.)

Yrityksen toiminta koostuu kuudesta eri liiketoiminta-alueesta, jotka ovat UPM Biorefining, UPM Energy, UPM Raflatac, UPM Specialty Papers, UPM Communication Papers ja UPM Plywood. Jokaisella eri liiketoiminta-alueella keskittään tiettyjen lopputuotteiden valmistamiseen ja jälleenmyyntiin. Kaikilla liiketoiminta-alueilla pyritään valmistamaan tuotteita kestävästä kehitystä ajatellen käyttämällä esimerkiksi uusiutuvia materiaaleja. UPM Biorefining -liiketoiminta-alueeseen kuuluu mm. sellun, sahatavaran ja biopolttoaineen tuottaminen. UPM Energy -liiketoiminta taas keskittyy energian tuottamiseen ympäristöystävällisesti ja tulevaisuutta ajatellen, ja se onkin tuotantokapasiteetiltaan Suomen toiseksi suurin sähköntuottaja (UPM Energy s.a.). UPM Raflatac -liiketoiminnan tarkoituksena on tarramateriaalien valmistus brändeille ja yrityksille esimerkiksi tuotteiden etiketteihin (UPM Raflatac s.a.). Myös UPM Specialty Papers on erikoistunut tuottamaan tarramateriaaleja, mutta sen lisäksi tällä liiketoiminta-alueella tuotetaan esimerkiksi toimistopapereita Aasian markkinoille (UPM Specialty Papers s.a.). UPM Communication Papers -liiketoiminta-alueella valmistetaan graafisia papereita mainontaan, lehtiin, kuten aikakausi- ja sanomalehtiin, sekä koti- ja toimistokäyttöön (UPM Communication Papers s.a.). UPM Plywood -liiketoiminta-alue on keskittynyt viilun ja vanerin valmistamiseen esimerkiksi rakennusteollisuuden, kuljetusvälineiteollisuuden ja muiden teollisuuden alojen käyttöön (UPM Plywood s.a.). UPM tarjoaa metsäteollisuusyrityksenä laajan valikoiman erilaisia tuotteita kuluttajille sekä yrityksille. Tuotanto koostuu selvästi sekä mekaanisen metsäteollisuuden, että kemiallisen metsäteollisuuden tuotteista, joiden tuottamisessa pyritään kestävästä kehityksestä, uusiutuvien materiaalien käyttöön ja tulevaisuuden ennakoimiseen.

4.2.3 Metsä Group

Suomessa metsäteollisuusalan kolmas suuri toimija on Metsä Group, joka toimii yli 30 maassa. Metsäliitto Osuuskunta on Metsä Groupin emoyhtiö, joka muodostuu Metsä Forestista ja Metsä Woodista, sekä eri tytäryhtiöistä, joita ovat Metsä Tissue, Metsä Board ja Metsä Fibre. Yhtiön liikevaihto on 5,5 miljardia euroa ja yrityksessä työskentelee n. 9 300 työntekijää ympäri maailmaa. Liikevaihdoltaan suurimmat liiketoiminta-alueet ovat Metsä Fibre, joka tuottaa sellu- ja sahateollisuuden tuotteita, Metsä Forest, jonka tehtävänä on puun-

hankinta ja metsäpalvelut, sekä Metsä Board, jonka tuotanto keskittyy kartonkiin ja sen erilaisiin lopputuotteisiin. Eniten henkilöstöä on Metsä Tissue -liiketoiminta-alueella, joka tuottaa pehmo- ja tiivispaperia. Metsä Tissuen tehdas sijaitsee Suomessa Mäntässä, mutta tuotantoa on myös mm. Ruotsissa, Saksassa ja Puolassa (Toimintamme Suomessa s.a.). Lisäksi yrityksessä toimii Metsä Wood -liiketoiminta-alue, joka tuottaa yritykselle puutuotteita, kuten viilua ja vaneria esimerkiksi rakennusteollisuuden käyttöön. (Organisaatio ja johto s.a.) Metsä Woodilla on Suomessa yhteensä neljä tehdasta, joissa valmistetaan mm. vaneria ja viilua (Tuotantoyksiköt s.a.). Metsä Fibrellä on Suomessa neljä sellutehdasta ja viisi sahaa, jotka sijaitsevat eri puolilla Suomea (Tuotantolaitokset s.a.). Metsä Boardilla taas on Suomessa seitsemän tehdasta eri puolilla Suomea (Mills and Production capacities).

Emoyhtiö Metsäliitto Osuuskunta sai alkunsa osuuskuntaliikkeestä 1900-luvun alussa. Metsänomistajat alkoivat myydä puukaupan tuotteita yhdessä, jotta heillä olisi parempi neuvotteluasema metsäteollisuuden markkinoilla. Tämän jälkeen puuta alettiin viedä eri maihin kotimaan ulkopuolelle, omia sahoja perustettiin ja tuotantoa laajennettiin kemiallisen metsäteollisuuden puolelle. 1900-luvun loppupuolella Metsäliitto Osuuskunnan toiminta laajeni nopeasti, sillä Metsä-Serla perustettiin vuonna 1986 sekä selluteollisuus kasvoi ja kehittyi sinä aikana. 2000-luvulla Metsäliitto Osuuskunta oli jo kansainvälisesti tunnettu metsäteollisuuskonserni, jolla oli jo 25 000 työntekijää useissa eri maissa. Vuonna 2012 Metsäliitto-konserni vaihtoi nimensä virallisesti Metsä Groupiksi, jonka nimisenä se tunnetaan myös nykypäivänä. (Historia s.a.)

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa on tarkoituksena esitellä opinnäytetyön tutkimustulokset. Nämä tutkimustulokset ovat koottu haastatteluista, joita on toteutettu eri organisaatioiden edustajien kanssa. Haastattelukysymykset ovat liitteenä opinnäytetyön lopussa. Haastattelut toteutettiin vuoden 2020 syys- ja lokakuussa. Tutkimustuloksia sekä niiden luotettavuutta vahvistaa edustajien erilaiset näkemykset sekä lähtökohdat. Tavoitteena opinnäytetyöprosessissa oli saada tutkimukseen mukaan useamman eri organisaation edustajan näkökanta aiheeseen. Vallitsevan tilanteen, Covid-19-pandemian, vuoksi haastattelut pidettiin joko

puhelin- tai sähköpostihaastatteluina. Näin oli mahdollista järjestää haastattelut niin, ettei kenenkään terveys ollut uhattuna. Puhelin- ja sähköpostihaastattelut mahdollistivat haastattelut myös eri puolella Suomea asuvien asiantuntijoiden kanssa, sillä pitkien välimatkojen vuoksi haastatteluja olisi voinut olla hankala järjestää. Tutkimustulokset on eritelty omiin alalukuihinsa.

Haastatteluiden pohjalta oli tarkoitus saada vastauksia tutkimuskysymyksiin. Haastattelukysymykset oli laadittu jokaiselle eri organisaation edustajalle erikseen, jotta ne kohdistuisivat mahdollisimman hyvin edustajan omaan toimialaan ja asiantuntijuuteen. Haastattelukysymykset olivat siis erilaisia eri organisaatioiden edustajille. Lopulta haastatteluihin saatiin Tullin, Luonnonvarakeskuksen ja metsäteollisuusyrityksen näkökulma Brexitin vaikutuksista metsäteollisuuteen ja metsäteollisuusyrityksiin. Lisäksi tutkimukseen saatiin mukaan Metsäteollisuus Ry:n asiantuntija, joka on erikoistunut kauppapolitiikkaan. Haastatteluiden tulokset ovat eritelty omiin alalukuihinsa.

5.1 Tullin edustaja

Tullin tilastojohtajan Penttilän (2020) mukaan Brexit tulee vaikuttamaan metsäteollisuusyrityksiin sekä metsäteollisuuteen siirtymävaiheen jälkeen jollakin tapaa riippumatta siitä, onko neuvotteluiden tuloksena sopimuksellinen vai sopimukseton tilanne. Brexit tulee Penttilän mukaan lisäämään erityisesti yritysten vientiprosessissa hallinnollista rasitetta, eli tullimuodollisuuksia tulee jatkossa olemaan enemmän, kun tuotteita viedään Isoon-Britanniaan. Britannian ollessa EU-maa, tavarat kulkivat vapaasti maiden välillä ja käytäntönä olikin sisäkaupan Intrastat-tilastointi, joka helpottaa ja nopeuttaa kaupankäyntiä EU-maiden välillä. Kun siirtymävaihe on ohi, Suomesta Britanniaan vietävät tuotteet on vientitullattava, joka aiheuttaa yrityksille lisää työtä sekä kustannuksia. Penttilä kuitenkin huomautti, että solmittujen sopimusten mukaan sisäkaupan Intrastat-tilastointi jatkuu Pohjois-Irlannin kanssa, vaikka Britannian ja Suomen välisessä kaupassa siirrytään kolmansien maiden tapaan, eli tulli-ilmoittamiseen. Metsäteollisuuden tuotteita viedään Suomesta Pohjois-Irlantiin kuitenkin suhteellisen vähän, joten sen vaikutus on hyvin vähäinen. Iso-Britannia taas on Suomen yksi tärkeimmistä kauppakumppaneista metsäteollisuustuotteiden osalta, joten siirtyminen kolmansien maiden tapaan aiheuttaa haasteita sekä Suomen että Britannian rajoilla ja tulleissa.

Mittavin negatiivinen vaikutus voisi arvioidusti kuitenkin olla Britannian satamien ja tullauksen läpimenokyvyn heikentyminen, sillä Britannian satamassa voi oletettavasti aiheutua ruuhkia sekä jonoja. Ruuhkat ja jonot satamissa johdusivat tällöin esimerkiksi lisääntyneistä tullimuodollisuuksista ja tarkastuksista Britannian rajalla. Läpimenokyky kuitenkin riippuu myös tavaramäärästä, joka Britannian satamissa liikkuu. Penttilän mukaan Euroopan satamissa on varauduttu paremmin lisääntyviin tullimuodollisuuksiin ja tarkastuksiin esimerkiksi kehittämällä infrastruktuuria, eli rakentamalla lisäkaistoja Britanniaan suuntaaville tuotteille. Britannian tullissa valmistautuminen on ollut vähäisempää, eikä tulevaan ole ennakoivasti varauduttu samalla tavalla. Britannian tulli onkin arvioinut, että hallinnollisten rasitteiden lisääntyminen voisi aiheuttaa yrityksille n. 7 miljardin euron lisäkustannukset sekä EU-maissa että Britanniassa.

Penttilän (2020) mukaan voidaan olettaa, että Britanniassa on kuitenkin kysyntää metsäteollisuuden tuotteille myös Brexitin jälkeen, mutta Britannian talouden heikentyessä kysyntä voi laskea ostovoiman huononemisen johdosta. Tärkeintä siirtymävaiheen jälkeen Suomen ja Ison-Britannian välisessä kaupankäynnissä olisi, että se olisi mahdollisimman vapaata. Paras vaihtoehto metsäteollisuudenkin osalta olisi vapaakauppasopimus Suomen ja Britannian välillä. Ihannetilanteessa kauppa olisi siis vapaata, jolloin tullimaksuja tai rajoituksia kaupankäynnissä ei olisi. Vapaakauppasopimus helpottaisi myös Suomen ja Britannian tullien toimintaa, sillä sopimuksellisessa tilanteessa byrokratiaa olisi vähemmän. Voidaan kuitenkin olettaa, että kaupankäynti Britannian kanssa tulee sopimuksellisessa tilanteessakin muuttumaan, sillä Intrastat-tilastointi päättyy ja siirrytään tulli-ilmoittamisen piiriin.

Siirtymävaiheen jälkeen Suomen ja EU:n kannalta huonoin tilanne olisi sopimukseton ero, jolloin kaupankäyntiä käytäisiin WTO:n eli Maailman kauppajärjestön sääntöjen mukaisesti. Niiden mukaan Britannia olisi EU-maille ns. kolmas maa, jonka myötä mm. lisääntyneet tullimuodollisuudet ja tarkempi byrokratia vaikeuttaisivat kaupankäyntiä maiden välillä. Penttilä toi myös esiin, että sopimuksettomassa tilanteessa osapuolilla ei olisi minkäänlaisia etuja, jotka helpottaisivat kaupankäyntiä, kuten tullietuuksia tai määrällisten rajoitusten poistamista. On myös mahdollista, että sopimuksettomassa tilanteessa Britannia asettaisi EU-maille tuontitullit, joiden suuruudesta he voisivat itse päättää

eri tuotteiden osalta. Jos Britannialla olisi omaa metsäteollisuustuotantoa maan sisällä, se voisi asettaa EU-maista tuotaville metsäteollisuuden tuotteille suuret tuontitullit ja näin turvata oman selustansa tavaroiden tuottajana. On tietenkin myös mietittävä, riittäisikö Britannian oma tuotanto kunkin metsäteollisuustuotteen osalta, joten tuontitullien asettamisella voisi olla myös Britannialle negatiivinen vaikutus.

Tullissa ollaan Penttilän (2020) mukaan varauduttu Brexitistä aiheutuvien muutosten varalta. Tullin kansalliset tietojärjestelmät sekä rekisterit ovat testattu Brexitistä johtuvien muutosten osalta. Myös tullausjärjestelmien kapasiteettia on tarkoitus kasvattaa vuoden 2020 loppupuolella, jonka tarkoituksena on varautua Suomen ja Britannian välisten uusien tullausilmoitusten käsitteelyyn. Tullissa ollaan myös rekrytoitu Brexitin vuoksi lisää henkilökuntaa tulliselvitys- ja tullivalvontatehtäviin. Brexitistä aiheutuvaa välitöntä työtä lisää tuontitullausten lisääntyvä määrä, sillä tuontitullaukset lisääntyvät Penttilän mukaan arviolta n. 25 %. Tulli on myös informoinut Britannian kanssa kauppaa käyviä yrityksiä mahdollisimman hyvin, jotta muutos olisi mahdollisimman sujuva. Tullilla on esimerkiksi erilaisia asiakastyöryhmiä, jotka ottavat yritykset huomioon neuvomalla ja informoimalla tarvittavista toimista siirtymäajan jälkeen. Tulli on esimerkiksi neuvonut yrityksiä hakemaan etukäteen EORI-numeron ja tarvittavat luvat, joita tulevaisuudessa voidaan tarvita Suomen ja Britannian välisessä kaupassa. Isoimmilla yrityksillä tarvittavat luvat ja EORI-numero ovat usein jo valmiina, mutta pienien ja keskisuurien yritysten osalta tilanne voi olla toisenlainen. Tulli on kuitenkin valmistautunut hyvin Brexitin muutoksien varalta, ja lisäksi Tullin omilta nettisivuilta löytyy myös yrityksille tarvittavia ohjeita sekä informaatiota muuttuvasta kaupankäynnistä. Haastattelu pidettiin puhelinhaastatteluna vallitsevan tilanteen vuoksi.

5.2 Luonnonvarakeskus ja Metsäteollisuus Ry

Luonnonvarakeskuksen erityisasiantuntijan Viitasen (2020) haastattelussa kävi ilmi, että myös hänen mielestään metsäteollisuudelle paras mahdollinen lopputulema Brexit-neuvotteluissa olisi sopimuksellinen tilanne ja erityisesti vapaakauppasopimus maiden välille. Vapaakauppasopimuksen mukaan kaupankäynti olisi mahdollisimman vapaata, toisin kuin sopimuksettomassa tilan-

teessa. Vapaakauppasopimus hyödyttäisi kaupan molempia osapuolia tasa-vertaisesti, ja sen avulla voitaisiin taata, että kaupankäynti olisi reilua ja molemmilla osapuolilla olisi samanvertaiset edut sekä rajoitukset viennissä ja tuonnissa. Pahin mahdollinen lopputulos myös Viitasen mukaan olisi sopimukseton Brexit. Sopimuksettomassa tilanteessa byrokratia maiden välisessä kaupankäynnissä lisääntyisi, sillä Britannia tulisi kolmas maa suhteessa EU-maihin. Byrokratian lisääntyminen näkyisi esimerkiksi maiden rajoilla, joilla voisi aiheutua suurempiakin ruuhkia uusien toimintatapojen myötä. Ruuhkat ja jonot rajoilla voisivat myös vaikuttaa kuljetusten toimitusaikoihin negatiivisesti. Toisaalta lisääntynyt byrokratia aiheuttaisi yrityksille myös lisää kustannuksia. Sopimuksettomassa erotilanteessa myös epävarmuus talouden ja markkinoiden näkökulmasta voisi omalta osaltaan vaikuttaa yrityksiin negatiivisesti. Myös uudet investoinnit ja kehityssuunnitelmat voivat olla epävarmuuden vuoksi tauolla.

Viitasen (2020) mukaan Brexitin suorat vaikutukset näkyvät Britanniaan kohdistuvan viennin vähentymisenä. Vientimäärään vaikuttaa esimerkiksi metsäteollisuustuotteiden kysyntä Britanniassa, joka laskee, jos ihmiset eivät kuluta samalla tavalla kuin ennen. Viitanen kuitenkin huomauttaa, että on vaikea arvioida Brexitin vaikutuksen osuutta viennin laskuun, sillä koronapandemia on osaltaan myös vaikuttanut suuresti metsäteollisuustuotteiden vientiin ja kysynnän laskuun vuonna 2020. Brexitin epäsuorat vaikutukset taas heijastuvat yleisesti Eurooppaan, kuten esimerkiksi Saksaan. Saksa on Britannialle tärkeä kauppakumppani, joten Britannian talouden heikentyminen vaikuttaisi myös Saksan talouteen, jos vienti ja tuonti maiden välillä vähenisi. Toisaalta Saksa on myös Suomelle tärkeä kauppakumppani, joten vaikutukset saattaisi ulottua myös Suomen talouteen ja täten myös suomalaisiin metsäteollisuusyrityksiin.

Viitanen (2020) mainitsee, että Brexitistä aiheutuvat valuuttakurssien muutokset vaikuttavat myös metsäteollisuuteen. Valuuttakurssien muutokset voivat johtaa ostovoiman heikentymiseen ja valuuttakurssien vaihteluista johtuen vieminen Britanniaan voi myös kallistua huomattavasti. Tämän vuoksi metsäteollisuusyritysten täytyy miettiä, onko vieminen Britanniaan heille taloudellisesti kannattavaa. Äärimmäisenä keinona yritykset voisivat miettiä, onko metsäteollisuuden tuotteille tarpeeksi markkinoita muualla, jotta vieminen Britanniaan ei

olisi välttämätöntä, vaan sen osuus yrityksen viennistä voitaisiinkin viedä esimerkiksi toiseen EU-maahan. Valuuttakurssien muutoksia on kuitenkin vaikea ennakoida, joten varautuminen niiden vaihteluihin on hankalaa. Eri maissa on myös käytössä eri valuutat, joiden kurssit ovat erilaiset. Valuuttakursseista riippuen metsäteollisuustuotteiden vienti Britanniaan voisi olla huomattavasti edullisempaa esimerkiksi toisesta EU-maasta kuin Suomesta. Tämän vuoksi on myös vaikea ennakoida, kuka vie tulevaisuudessa metsäteollisuuden tuotteita Britanniaan ja kuinka paljon. Viitasen mukaan on kuitenkin selvää, että metsäteollisuuden tuotteita käytetään Britanniassa myös Brexitin jälkeen, joten tärkeä seikka Britannian muuttuvilla markkinoilla on etenkin yritysten kilpailukyky.

Metsäteollisuus Ry:n kauppapolitiikan päällikön Korolaisen (2020) mukaan metsäteollisuustuotteiden vienti Isoon-Britanniaan voi vaikeutua Brexitin johdosta riippumatta siitä, saavatko EU ja Iso-Britannia neuvoteltua kauppasopimusta. Myös Korolainen huomauttaa, että Britanniasta tulee EU-eron myötä ns. kolmas maa suhteessa EU-maihin, eli Britannia tulee joka tapauksessa jäämään EU:n sisämarkkina-alueen ja tullialueen ulkopuolelle. Käytännössä vaikutukset näkyvät eniten muuttuvien tullimenettelyiden myötä esimerkiksi viivästyksinä ja lisäkustannuksina. Metsäteollisuustuotteiden vientiin voi tulevaisuudessa kohdistua tulleja, varsinkin jos kauppasopimusta ei saada neuvoteltua. Korolainen mainitsee myös, että jos kauppasopimusta ei synny, Suomen kilpailuasema Britannian markkinoilla voi heikentyä, jos Britannialla on kauppasopimus EU:n ulkopuolisen kilpailevan maan kanssa. Haastattelussa tulee ilmi, että Britanniassa ei kuitenkaan ole riittävästi omaa metsäteollisuustuotteiden tuotantoa, joten kysyntää niille uskotaan olevan myös jatkossa. Kysyntään vaikuttaa Britannian talouskehitys, eli jos Britannian talouskehitys on heikkoa, se tulee vaikuttamaan myös metsäteollisuuden tuotteiden kysyntään negatiivisesti. Suomalaisilla metsäteollisuusyrityksillä on investointeja Britanniassa ja tuotantoa myös jää sinne, sitä viedään kolmansiin maihin ja EU:n alueelle. Korolainen kuitenkin toteaa, että ulkomaiset metsäteollisuustuotteet eivät välttämättä ole verrattavissa suomalaisiin metsäteollisuustuotteisiin, sillä kyseessä on tiettyyn käyttötarkoitukseen kehitetyt tuotteet tietyille asiakkaalle.

Myös Korolaisen (2020) mielestä paras vaihtoehto Brexit-neuvotteluissa olisi mahdollisimman läheinen kauppasuhte Britannian kanssa, kuten nollatullit

EU:n ja Britannian kaupankäyntiin ja kaupankäynnin tasavertaisuus. Muun muassa näiden avulla myös Britannian taloudelle olisi paremmat edellytykset markkinoilla, kuten myös metsäteollisuustuotteiden kysynnälle ja sen myötä myös viennille. Pahin mahdollinen skenaario neuvotteluissa olisi Korolaisen mukaan sopimukseton tilanne, eli ettei minkäänlaista kauppasopimusta saataisi neuvoteltua, varsinkin siinä tilanteessa, jos Britannialla on kauppasopimus neuvoteltu EU:n ulkopuolisen kilpailijamaan kanssa. Suomalaisten metsäteollisuustuotteiden kilpailuasema voisi heikentyä, sillä ennen Britannian EU-eroa kilpailevilla mailla on saattanut ollut korkeitakin tullimaksuja, mutta kauppasopimuksen myötä tullimaksuja ei välttämättä perittäisi. On kuitenkin varmaa, että kaupankäyntimenettelyt Britannian kanssa muuttuvat. Tuotteisiin voi jatkossa kohdistua erilaisia vaatimuksia riippuen siitä, mille markkinoille ne päätyvät. Tuotteisiin voi kohdistua myös muita sääntelyjä ja rajoituksia, jotka aiheuttavat yrityksille lisätyötä sekä kustannuksia. Korolainen huomauttaa haastattelun lopussa, että Britannian EU-ero vaikuttaa tulevaisuudessa myös Euroopan unioniin, kuten sen kauppapolitiikkaan, sisämarkkinoihin ja teollisuuteen. Ihanteellisin tilanne olisi kuitenkin ollut toisenlainen tulos Britannian Brexit-äänestyksessä.

5.3 Metsäteollisuusyrityksen edustaja

Metsäteollisuusyrityksen edustajan kanssa pidetyssä haastattelussa ei syvennyt pelkästään kyseisen yrityksen näkökulmaan, vaan yleisesti metsäteollisuusyritysten perspektiiviin Brexitin vaikutuksista. Metsäteollisuusyritys UPM:n edustajan Tammisen (2020) näkemyksen mukaan vienti Britanniaan oletettavasti vähentyy tulevaisuudessa. Viennin vähentyminen voi johtua mm. tullausosaamisen puutteellisuudesta. Britannia jatkaa kaupankäyntiä omassa IT-järjestelmässään, johon EU-maiden on mukauduttava, jotta vieminen ja tuominen maiden välillä on mahdollista. Toisaalta myös metsäteollisuusyritysten on mukauduttava uuteen IT-järjestelmään omalta osaltaan. Tullimuodollisuudet tulevat lisääntymään sekä viejän että tuojan näkökulmasta verrattuna esimerkiksi sisäkaupan tullimuodollisuuksiin. Optimaalisin tilanne olisi, jos EU saisi neuvoteltua Britannian kanssa vapaakauppasopimuksen, jonka perusteella metsäteollisuuden tuotteita vietäisiin jatkossakin nollatullisopimuksella Britanniaan. Jos EU ja Britannia eivät onnistu neuvottelemaan sopimusta, vienti voi tulevaisuudessa olla kalliimpaa kuin ennen. Tämä vaikuttaisi myös suoraan

metsäteollisuustuotteen hintaan ja lopulta myös asiakkaiden kulutukseen negatiivisesti.

Tamminen (2020) huomauttaa haastattelussa myös, että yrityksen näkökulmasta on tärkeää miettiä mitä kautta tavaroita viedään. Jos metsäteollisuuden tuotteita viedään Britannian kautta esimerkiksi Pohjois-Irlantiin, yritysten on harkittava olisiko kannattavampaa viedä niitä suoraan EU:sta Pohjois-Irlantiin, jonka kanssa voitaisiin mahdollisesti tulevaisuudessa käydä EU-sisäkauppaa. Näin välttyttäisiin lisääntyviltä tullimuodollisuuksilta sekä ylimääräisiltä kustannuksilta. Jos yrityksellä taas on omaa tuotantoa Britanniassa, on tärkeää miettiä raaka-aineiden tuontia EU-maasta Britanniaan. Jos raaka-aineiden tuonti Britanniaan kallistuu huomattavasti, vaikuttaa se myös tuotteiden hintoihin nousevasti. Hintojen nousu vaikuttaa asiakkaiden kulutukseen Britanniassa, ja tätä myötä taas metsäteollisuustuotteiden kysyntään.

Tamminen (2020) mainitsee, että yritysten on aloitettava valmistelevat toimet Brexiin liittyen hyvissä ajoin, jotta siirtymävaiheen jälkeinen kaupankäynti Britannian kanssa olisi mahdollisimman sujuvaa. Jo mainittu IT-järjestelmän uudistus Britanniassa aiheuttaa yrityksissä muutoksia, jotta kaupankäynti on tulevaisuudessa mahdollista. Tamminsen mukaan on myös tärkeää käydä tulevaisuudessa tapahtuvat muutokset läpi Britanniassa sijaitsevien asiakkaiden kanssa. Vieminen sujuu helpommin ja vaivattomammin, jos asiakas on tietoinen tullimuodollisuuksien muutoksesta, etenkin jos tuontitullaus on asiakkaan vastuulla. Haastattelussa kävi myös ilmi, että on mahdollista, että satamien läpimenokyky heikentyy, jos yrityksillä tai asiakkailla ei ole tarpeeksi tietoa uusista tullimuodollisuuksista. Tämä voi aiheuttaa ruuhkia satamissa, joka voi johtaa toimitusaikojen pidentymiseen. Yrityksen näkökulmasta Brexitin vaikutukset riippuvat omasta tavaravirrasta, eli mistä viedään, mihin viedään ja kuinka paljon viedään. Jokin metsäteollisuusyritys saattaa tällä hetkellä käydä kauppaa ainoastaan EU-maiden kanssa, joten sillä ei välttämättä ole osaa mistä kaupankäynnistä ns. kolmannen maan kanssa. Siinä tilanteessa yrityksen on mietittävä, jatkaako se silti kauppaa Britannian kanssa, vai löytyykö markkinoita riittävästi esimerkiksi muista EU-maista. Tamminen myös ottaa esiin, että pienemmillä metsäteollisuusyrityksillä ei välttämättä ole tarvittavaa tietotaitoa tai resursseja, jotta vieminen Britanniaan olisi Brexitin jälkeen kannattavaa. Suuremmilla metsäteollisuusyrityksillä taas voi olla etulyöntiasema

siinä tilanteessa, jos tarvittava tulliosaaminen löytyy jo ennestään yrityksen sisältä. Toisaalta myös yhteys Britannian markkinoille on tärkeä seikka kaupankäynnissä, joten ajankohtainen tieto Britannian markkinoiden tilanteesta hyödyttäisi metsäteollisuusyrityksiä.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Brexitin tutkiminen opinnäytetyön aiheena on erittäin haastava, sillä tutkimuksen tulokset sekä niistä pohditut johtopäätökset ovat vielä tässä vaiheessa olettamuksia ja spekulointia tulevasta. Haastatteluissa esitettiin erilaisia skenaarioita joita voisi mahdollisesti neuvotteluiden päätyttyä tapahtua, mutta todellisuudessa haastattelukysymykset sekä vastaukset ovat hypoteettisia. Opinnäytetyötä, sen tuloksia sekä johtopäätöksiä lukiessa on tärkeää pitää mielessä, että Brexit-tilanne on vielä kesken, joten tulokset sekä johtopäätökset ovat vielä arvailua ja todellisuudessa vaikutukset metsäteollisuuteen voivat olla täysin toisenlaisia. Opinnäytetyön luotettavuutta on kuitenkin pyritty vahvistamaan hyödyntämällä mahdollisimman luotettavia lähteitä, kuten Eurooppa-neuvoston, Valtioneuvoston sekä Ulkoministeriön nettisivuja. Brexit-tilanne on muuttunut vuoden aikana jatkuvasti, joten opinnäytetyön aikana uutisointia siitä on seurattu mahdollisimman luotettavista lähteistä, kuten Yleisradion sivuilta ja lisäksi kansainvälisistä lähteistä, kuten BBC News -sivustolta. Kirjalähteet opinnäytetyöprosessin aikana jäi vähäisiksi, sillä suurella todennäköisyydellä niissä oleva tieto on jo vanhentunutta jatkuvasti muuttuvan tilanteen vuoksi. Tietoa aiheeseen etsittiin tämän vuoksi enemmän organisaatioiden omilta sivustoilta ja valtion ylläpitämistä lähteistä. Haastatteluun valikoitui eri organisaatioiden edustajia, jotta tuloksissa olisi mahdollisimman erilaisia näkemyksiä sekä lähtökohtia.

Brexit on vielä tänäkin päivänä aiheena varsin uusi sekä yrityksille että yksityishenkilöille, vaikka se on ollut otsikoissa maailmalla jo useamman vuoden ajan. Jatkuvasti muuttuva tilanne ja epävarmuus tulevasta vaikeuttavat yritysten toiminnan ennakoitavuutta ja varautumista aikaan siirtymävaiheen jälkeen. On kuitenkin varmaa, että Britannian ero EU:sta tulee vaikuttamaan yrityksiin ja metsäteollisuusalaan jollakin tavalla. Tulevaisuudessa tapahtuvat muutokset riippuvat erityisesti siitä, minkälainen sopimus Euroopan unionin ja Britan-

nian välille saadaan neuvoteltua. Jos maiden välille saadaan neuvoteltua vaapaakauppasopimus, vaikutukset voivat olla lievemmat sekä taloudellisesti että logistiikan näkökulmasta. Esimerkiksi nollatullisopimus sekä määrällisten rajoitusten poistaminen helpottaisi EU-maiden kaupankäyntiä Britannian kanssa. Sopimuksellinen tilanne antaisi kaupan molemmille osapuolille tasapuoliset edut ja rajoitukset sekä reilun kilpailuaseman markkinoilla. Jos neuvotteluiden lopputulos taas on sopimukseton tilanne, vaikutukset ovat varmasti radikaalimmat ja näkyvät huomattavasti enemmän EU:n ja Britannian välisessä kaupankäynnissä. Sopimukseton ero aiheuttaisi epävarmuutta yrityksissä ja markkinoilla, sillä riskinä on, että vieminen ja tuominen EU-maiden ja Britannian välillä kallistuisi esimerkiksi tullimaksujen lisääntymisen vuoksi. Korkeammat tullimaksut aiheuttaisivat täten myös metsäteollisuustuotteiden hintojen nousumisen.

Brexit tulee kummassakin tapauksessa lisäämään Britannian kanssa kauppaa käyvien metsäteollisuusyritysten työmäärää sekä kustannuksia jonkin verran. Työmäärä kasvaa erityisesti lisääntyvien tullimuodollisuuksien johdosta, mutta siihen vaikuttaa myös yritysten toteuttamat ennakoivat toimet, joiden tarkoituksena on varautua Britannian EU-eroon mahdollisimman hyvin. Tulliselvitysten määrä kasvaa siirtymävaiheen jälkeen sekä viennissä että tuonnissa, sillä voidaan olettaa, että kaupankäynti Britannian kanssa jatkuu myös eron jälkeen. Työmäärä lisääntyy siis myös Tullin näkökulmasta, jossa ollaan varauduttu tulliselvitysten lisääntymiseen rekrytoimalla lisää henkilökuntaa ja testaamalla uusia järjestelmiä ja toimintoja etukäteen, jotta aiheuttaisivat mahdollisimman vähän negatiivisia vaikutuksia yrityksille. On kuitenkin vielä epävarmaa kuinka sujuvasti tuotteet liikkuvat EU-maiden ja Britannian välillä tulevaisuudessa. Satamissa sekä maiden rajoilla voi esiintyä Brexitistä aiheutuvien muutosten vuoksi ruuhkia sekä jonoja, sillä esimerkiksi viennin ja tuonnin tullimuodollisuudet sekä byrokratia lisääntyvät. Ruuhkat ja jonot rajoilla vaikuttavat suoraan toimitusketjun sujuvuuteen ja kuljetusten viivästymiseen, jotka taas puolestaan kasvattavat pitkällä tähtäimellä yritysten kustannuksia.

Metsäteollisuustuotteille on todennäköisesti tulevaisuudessakin kysyntää Britanniassa, sillä siellä ei ole tarpeeksi omaa metsäteollisuustuotantoa kysyntään nähden. On kuitenkin mahdollista, että kysyntä vähenee Brexitin myötä

myös Britanniassa. Kysynnän vähentyminen voi johtua esimerkiksi asiakkaiden ostovoiman heikentymisestä. Ostovoiman heikentymiseen taas vaikuttaa Britannian talouskehitys, joka voi Brexitin myötä huonontua. Toisaalta ostovoiman heikentyminen voi johtua osittain myös valuuttakurssien vaihteluista. Talouskehityksen heikentyminen saattaa heijastua myös Euroopan talousjätteihin. Jos ostovoima Britanniassa heikentyy, kaupankäynti taloudellisesti tärkeiden maiden, kuten Saksan, kanssa voi myös kärsiä. Saksan talouden kehityksen muutokset saattaisivat vaikuttaa myös suomalaisiin metsäteollisuusyrityksiin, sillä Saksa on myös Suomelle tärkeä kauppakumppani ja Saksassa on toisaalta myös suomalaisten metsäteollisuusyritysten omaa tuotantoa. Jos metsäteollisuustuotteiden kysyntä laskee, vienti Britanniaan vähenee myös. Metsäteollisuustuotteiden vientiin ja tuontiin voi tulevaisuudessa kohdistua tullimaksuja, jotka osaltaan voivat vaikuttaa esimerkiksi vientimäärään, jos vieminen Britanniaan ei ole enää kustannusten nousun jälkeen yrityksille kannattavaa. Kustannusten nousu heijastuu suoraan tuotteiden hintaan nousevasti, joka on taas epäedullinen tilanne Britanniassa asuvien kuluttajien kannalta. Tärkeää muuttuvilla markkinoilla on kilpailukyvyn säilyttäminen, joka on merkittävä tekijä kaupankäynnin kannalta.

Yritysten on hyvä varautua jo etukäteen Brexitistä aiheutuviin muutoksiin, kuten sanomaliikenteen muutoksiin, jotta siirtymävaiheen jälkeen kaupankäynti Britannian kanssa on mahdollisimman vaivatonta. Britannian ero EU:sta on aiheuttanut yrityksissä toimenpiteitä, ja sen myötä kustannuksia jo kauan ennen Britannian virallista eroa EU:n sisämarkkinoilta ja tullialueelta. Tullimuodollisuuksien lisääntyminen aiheuttaa yrityksissä paljon muutoksia, varsinkin jos yritys on aiemmin käynyt kauppaa ainoastaan EU-maiden kanssa, jossa tullimuodollisuuksia on huomattavasti vähemmän kuin ns. kolmansien maiden kanssa käytävässä kaupassa. Yrityksistä ei välttämättä löydy tarvittavaa tulliosaamista, jotta tulliselvitysten hoitaminen sujuisi vaivattomasti. Siinä tilanteessa yritysten tulisi harkita kannattaisiko uusia osaajia rekrytoida ulkopuolelta. Pienemmissä metsäteollisuusyrityksissä ei välttämättä kuitenkaan ole riittävästi osaamista tai resursseja nouseviin vientikustannuksiin, joten yritysten on silloin pohdittava, onko kaupankäynti Britannian kanssa taloudellisesti kannattavaa, vai löytyisikö markkinoita sen verran esimerkiksi EU-alueen si-

sältä. Brexitistä aiheutuvat muutokset vaikuttavat enemmän pieniin ja keski-suuriin kuin suuriin metsäteollisuusyrityksiin, sillä suuremmissa yrityksissä usein käydään jo ennestäänkin kauppaa kolmansien maiden kanssa.

Britannian EU-erosta aiheutuvat muutokset täytyy käydä läpi myös asiakkaiden kanssa, jotta vienti- ja tuontiselvittäminen on mahdollisimman sujuvaa molempien kaupan osapuolten kannalta. Myös Tulli on pyrkinyt muistuttamaan Britannian kanssa kauppaa käyviä yrityksiä siirtymävaiheen jälkeisistä muutoksista Britanniaan kohdistuvassa viennissä. Tulli on informoinut ja neuvonut asiakkaitaan tarvittavista toimenpiteistä, kuten EORI-numeron ja tarvittavien lupien hankkimisesta, jotta kaupankäyntiä Britannia kanssa on mahdollista jatkaa myös tulevaisuudessa. On kuitenkin yritysten omalla vastuulla tehdä tarvittavat toimenpiteet mm. tullauksen suhteen, jotta Brexitistä aiheutuvilla muutoksilla on mahdollisimman vähän negatiivista vaikutusta yrityksen kaupankäyntiin. On selvää, että Brexit monimutkaistaa toimitusketjua EU-maiden ja Britannian välillä kaupan molempien osapuolten näkökulmasta. Vaikutusten mittavuus riippuu kuitenkin eniten siitä minkälainen sopimus EU:n ja Britannian välille saadaan. Britannian kanssa kauppaa käyvien metsäteollisuusyritysten on kuitenkin tärkeää varautua muutoksiin ja tehdä mahdollisimman huolellisesti ennakoivia toimenpiteitä ennen siirtymävaiheen päättymistä.

7 POHDINTA

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin saatiin mielestäni vastauksia. Tutkimusmenetelmän, eli tässä tapauksessa haastatteluiden, tarkoituksena oli löytää tutkimuskysymyksiin monipuolisia vastauksia. Tavoitteena opinnäytetyössä oli selvittää, minkälaisia vaikutuksia Britannian EU-erolla on metsäteollisuusyrityksiin. Tavoite saavutettiin haastatteluissa saatujen vastausten avulla. Haastatteluiden kohteena oli muutamien eri organisaation edustaja, jotta vaikutuksia oli mahdollista pohtia erilaisista näkökulmista, kuten esimerkiksi metsäteollisuusyrityksen ja Tullin näkökulmasta. Haastatteluissa ilmenneiden vaikutusten perusteella pystyi myös tekemään johtopäätöksiä, joiden perusteella oli mahdollista pohtia, minkälaisilla toimilla yritykset voisivat varautua tulevaan kaupankäyntiin Euroopan unionista eronneen Britannian kanssa. Opinnäytetyöprosessin aikana oli tarkoitus seurata Brexit-tilanteen kehittymistä, ja proses-

sin aikana Brexit kehittyikin nopeasti. Vuoden 2020 alusta alkaneen siirtymävaiheen aikana Britannian ja EU:n edustajien on tarkoitus saada neuvottelut päätökseen määräaikaan mennessä, mutta neuvottelut ovat vielä vuoden 2020 lokakuun loppupuolella kesken. Jos opinnäytetyöprosessi olisi jatkunut vielä vuonna 2021, tulokset ja johtopäätökset saattaisivat olla täysin erilaisia, vaikka pitkän tähtäimen vaikutuksia yrityksiin ja metsäteollisuuteen ei vielä pitkään aikaan voida varmasti sanoa.

Aihe opinnäytetyöhön varmistui vuoden 2020 maaliskuussa, jolloin opinnäytetyön kirjoittaminen myös alkoi. Brexit valikoitui tutkimuksen aiheeksi, koska olin seurannut Britannian eroa Euroopan unionista jo vuosia ennen opinnäytetyön aloittamista. Aihe oli tämän vuoksi jo ennestään tuttu. Olen myös opintojeni aikana työskennellyt kesätöiden merkeissä metsäteollisuusalan yrityksessä logistiikkaan liittyvissä tehtävissä. Täten metsäteollisuus on myös alana lähellä omaa osaamisaluetani ja kiinnostuksen kohdetta. Päätin jo hyvissä ajoin toteuttaa opinnäytetyöni ilman toimeksiantajaa pääasiassa siksi, että tällöin on mahdollista toteuttaa omaa tutkimusta vapaammin. Halusin myös tutkimukseen mukaan useamman eri näkökulman, kuin ainoastaan esimerkiksi yrityksen perspektiivin. Aloitin opinnäytetyön kirjoittamisen maaliskuussa 2020 ja teoriaosuus siitä oli valmis elokuussa 2020, eli kirjoitin teoriaosuutta kevään ja kesän aikana. Samalla hahmottelin opinnäytetyön empiriaosuutta, joka toteutettiin lopulta syksyllä. Haastattelut toteutettiin pääasiassa syys- ja lokakuun aikana. Itselleni luoma aikataulu venyi alkuperäiseen suunnitelmaan verrattuna, sillä alun perin ajattelin, että teoriaosuus olisi ollut valmis ennen kesää ja haastattelut toteutettu jo kesän alussa. Opin kuitenkin opinnäytetyön aikataulun venymisen takia sietämään stressiä huomattavasti paremmin ja tehostamaan omaa opinnäytetyöprosessia. Huomasin myös, että pieni kiire auttaa löytämään lisää motivaatiota.

Brexit on opinnäytetyön aiheena todella haastava, mutta toisaalta erittäin mielenkiintoinen, sillä Britannian ero EU:sta on ainakin omasta mielestäni historiallinen tapahtuma. Haastavuutta aiheeseen toi tilanteen jatkuva kehittyminen Britannian ja EU:n välillä, joten aiheen uutisointia oli seurattava myös koko ajan. Vaikka opinnäytetyön kirjoittaminen ei välillä edennytkään suunnitelmien mukaan, Brexit-tilanteen jatkuva seuraaminen eri tietolähteistä oli välttämättömyyttä. Haastavuutta lisäsi myös lähteiden etsiminen, sillä uudesta ja alati

muuttuvasta aiheesta löytyy hyvin vähän esimerkiksi kirjallaisia lähteitä jotka ovat ajan tasalla. Tämän vuoksi aiheesta tuli siis löytää luotettavia nettilähteitä, jotka lopulta olivatkin valtion tahojen ylläpitämiä sivuja ja organisaatioiden omia sivuja. Luotettavuutta on pyritty parantamaan käyttämällä myös kansainvälisiä lähteitä kotimaisten lähteiden lisäksi.

Brexit on ollut viime vuosina ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden aiheena, mutta tutkimusten tieto muuttuu nopeasti. Tämän vuoksi on tärkeää, että tutkimusta tehdään uudelleen Brexitin eri vaiheissa. Tällä hetkellä Britannia on virallisesti eronnut Euroopan unionista, mutta siirtymävaihe ja sopimusneuvottelut ovat vielä kesken. Tutkimus ja sen tulokset olisivat voineet olla täysin toisenlaisia, jos ne oltaisiin toteutettu esimerkiksi vuonna 2021. Brexit tulee vaikuttamaan yritysten kaupankäyntiin, mutta myös niiden logistiikkaan, joten Brexitin vaikutuksia logistiikkaan on tärkeää tutkia.

LÄHTEET

Aarnikotkan tarina. s.a. Yhtiön historia. UPM.fi. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.upm.com/fi/tietoa-meista/yhtion-historia/aarnikotka/> [viitattu 27.7.2020].

Barnes, P. 2020. Brexit: What happens now. BBC. Artikkel. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-46393399> [viitattu 17.4.2020].

Batemen, J. 2020. Pyyhkiikö Brexit Britannian vessapaperivarastot mennessään. UPM Pulp. Artikkel. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.upmpulp.com/fi/media/blogit-ja-tarinat/stories/will-brexit-wipe-out-the-uks-toilet-paper-supplies/> [viitattu 30.4.2020].

Berg-Andersson, B., Kaitila, V., Kotilainen, M. & Lehmus, M. 2017. Suomen ja Britannian taloussuhteet. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.etla.fi/wp-content/uploads/VNK_2017_12.pdf [viitattu 1.6.2020].

Bowler, T. 2017. How has the economy fared since the Brexit vote. BBC. Artikkel. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.bbc.com/news/business-36956418> [viitattu 27.4.2020].

Brexit. 2020. Aikajana. Eurooppa-neuvosto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/eu-uk-after-referendum/> [viitattu 15.4.2020].

Brexit erosopimuksen siirtymäajan jälkeen. s.a. Tulli. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tulli.fi/yritysassiakkaat/brexit> [viitattu 28.4.2020].

Brexit timeline: UK's departure from the EU. 2018. BBC. Artikkel. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-43546199> [viitattu 15.4.2020].

Brexit: MPs reject May's EU withdrawal agreement. 2019. BBC. Artikkel. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-47752017> [viitattu 16.4.2020].

Brexit: MPs reject Theresa May's deal for a second time. 2019. BBC. Artikkel. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-47547887> [viitattu 16.4.2020].

Brexit: Your simple guide to the UK leaving the EU. 2019. BBC. Artikkel. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.bbc.com/news/uk-46318565> [viitattu 16.4.2020].

Damen, M. 2019. Euroopan unioni ja sen kauppakumppanit. Euroopan parlamentti. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/fi/sheet/160/euroopan-unioni-ja-sen-kauppakumppanit> [viitattu 7.4.2019].

Damen, M. & Garcés de los Fayos, F. 2019. Euroopan talousalue, Sveitsi ja pohjoiset alueet. Euroopan parlamentti. Saatavissa: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/fi/sheet/169/euroopan-talousalue-sveitsi-ja-pohjoiset-alueet> [viitattu 8.4.2020].

Divisioonat. s.a. Tietoa Stora Ensosta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.storaenso.com/fi-fi/about-stora-enso/our-divisions> [viitattu 27.7.2020].

Edgington, T. 2020. Brexit: What trade deals has the UK done so far. BBC. Artikkel. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.bbc.com/news/uk-47213842> [viitattu 17.4.2020].

EU lyhyesti. 2020. Eurooppatiedotus. Ulkoministeriö. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://eurooppatiedotus.fi/perustietoa-eusta/eu-lyhyesti/> [viitattu 6.4.2020].

EU:n tavoitteet ja arvot. 2020. Euroopan unioni. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_fi [viitattu 7.4.2020].

EU:n toimielimet. 2020. Eurooppatiedotus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://eurooppatiedotus.fi/perustietoa-eusta/eun-toimielimet/> [viitattu 7.4.2020].

Euron historia ja merkitys. 2019. Euroopan unioni. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://europa.eu/european-union/about-eu/euro/history-and-purpose-euro_fi [viitattu 6.4.2020].

Harjumaa, M. 2019. Näin Brexit voi vaikuttaa Suomeen ja suomalaisiin – lue kuusi kohtaa, joissa ero näkyy. Yle. Artikkel. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11024906> [viitattu 28.4.2020].

Tietoa Stora Ensosta. s.a. Historiamme. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.storaenso.com/fi-fi/about-stora-enso/our-history> [viitattu 27.7.2020].

Historia. s.a. Yhtiö. Metsä Group. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.metsagroup.com/fi/yhtio/Pages/default.aspx#Historia> [viitattu 10.8.2020].

Häyrynen, M. 2019. Brexit muuttaa metsäalan kilpailutilannetta. Metsälehti. Artikkel. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.metsalehti.fi/artikkelit/brexit-muuttaa-metsaalan-kilpailutilannetta/#1f12432a> [viitattu 30.4.2020].

Igler, W. 2019. Euroopan unioni ja Maailman kauppajärjestö. Euroopan parlamentti. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/fi/sheet/161/euroopan-unioni-ja-maailman-kauppajarjesto> [viitattu 7.4.2020].

Kaarna, A., Kuusisto, T., Telasuo, C. & Tulonen, T. 2018. Suomen ulkomaankauppa Yhdysvaltojen ja Ison-Britannian kanssa ylijäämäistä. Tilastokeskus.

WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2018/suomen-ulkomaankauppa-yhdysvaltojen-ja-ison-britannian-kanssa-ylijaamaista/> [viitattu 31.5.2020].

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Suomen yliopistopaino Oy. 18–26, 101–102.

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän Ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä: Suomen yliopistopaino Oy. 89–111.

Korolainen, E. 2019. EU:n ja Britannian välinen tuleva suhde - Suomen intresien kartoitus Metsäteollisuus ry. Lausunto. Metsäteollisuus. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.metsateollisuus.fi/uploads/2020/01/21102308/MT_Lausunto_UM_EUn-ja-Iso-Britannian-tuleva-suhde.pdf [viitattu 1.6.2020].

Korolainen, E. 2020. Kauppapolitiikan päällikkö. Sähköpostihaastattelu 16.10.2020. Metsäteollisuus ry.

Kotkavirta, J. 2019. Näin kova Brexit iskisi Suomen Ja Britannian kauppaan – autojen tuonti voi loppua kokonaan. Iltta-Sanomat. Artikkelit. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.is.fi/taloussanomat/art-2000006241877.html> [viitattu 24.4.2020].

Kuka on viejä? s.a. Perustietoa viennistä. Tulli. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tulli.fi/yritysassiakkaat/vienti/kuka-on-vieja> [viitattu 18.8.2020].

Logistiikka ja liikenneväylät. s.a. Metsäteollisuus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.metsateollisuus.fi/edunvalvonta/logistiikka-ja-liikennevaylat/> [viitattu 15.6.2020].

Luovutus vapaaseen liikkeeseen. s.a. Tuonnin tullimenettelyt. Tulli. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tulli.fi/yritysassiakkaat/tuonti/luovutus-vapaaseen-liikkeeseen> [viitattu 19.8.2020].

Merenkulun ympäristösääntely nostaa kustannuksia. 2019. Metsäteollisuus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.metsateollisuus.fi/edunvalvonta/logistiikka-ja-liikennevaylat/merenkulun-ymparistosaantely-nostaa-kustannuksia/> [viitattu 15.6.2020].

Melin, K. 2011. Ulkomaankaupan menettelyt: Vienti ja Tuonti. Tampere: Tammer tekniikka / AMK-Kustannus Oy. 279.

Metsäteollisuus Suomessa. s.a. Maa- ja metsätalousministeriö. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://mmm.fi/metsat/puun-kaytto/metsateollisuus-suomessa> [viitattu 9.6.2020].

Miksi Intrastat-tietoja kerätään? s.a. Tulli. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tulli.fi/intrastat/miksi-intrastat-tietoja-kerataan> [viitattu 8.4.2020].

Mikä on Schengen? 2020. Eurooppatiedotus. Uutinen. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://eurooppatiedotus.fi/2020/03/18/mika-schengen/> [viitattu 8.4.2020].

Mikä on tullinimike? s.a. Tullinimikkeet. Tulli. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tulli.fi/yritysasiakkaat/tullinimikkeet/mika-on-tullinimike> [viitattu 10.8.2020].

Mills and production capacities. s.a. Metsä Board. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.metsaboard.com/About-Us/Pages/default.aspx#Mills--and-production-capacities> [viitattu 13.10.2020].

Mitä tarkoitusta varten tavara viedään? s.a. Vienti. Tulli. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tulli.fi/yritysasiakkaat/vienti/mita-tarkoitusta-varten-tavara-viedaan#> [viitattu 17.8.2020].

Mitä vienti on? s.a. Perustietoa viennistä. Tulli. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tulli.fi/yritysasiakkaat/vienti/perustietoa-viennista> [viitattu 17.8.2020].

Neuvottelut EU:n ja Ison-Britannian tulevasta suhteesta. 2020. Eurooppa-neuvosto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/eu-uk-negotiations-on-the-future-relationship/> [viitattu 15.10.2020].

Nimikkeistöjen käyttötarkoitukset. s.a. Tullinimikkeet. Tulli. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tulli.fi/yritysasiakkaat/tullinimikkeet/nimikkeistojen-kayttotarkoitukset> [viitattu 10.8.2020].

Organisaatio ja johto. s.a. Yhtiö. Metsä Group. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.metsagroup.com/fi/yhtio/Pages/default.aspx#Organisaatio-ja-johto> [viitattu 10.8.2020].

Penttilä, O. 2020. Tullin tilastojohtaja. Puhelinhaastattelu 1.10.2020. Tulli.

Perustietoa Euroopan unionista. 2020. Euroopan unioni. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_fi [viitattu 6.4.2020].

Saarinen, T. 2020. Brexitin vaikutukset kaupankäyntiin ja verotukseen. Rantalainen. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.rantalainen.fi/julkaisut/artikkelit/brexitin-vaikutukset-kaupankayntiin-ja-verotukseen/> [viitattu 24.4.2020].

Sahateollisuus kamppailee korkeiden kustannusten kanssa. 2017. Metsäteollisuus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.metsateollisuus.fi/edunvalvonta/tuotteet/sahateollisuus-kamppailee-korkeiden-kustannusten-kanssa/> [viitattu 15.6.2020].

Siirtymäkausi. s.a. Valtioneuvoston kanslia. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://vnk.fi/tietoa-brexitista/siirtymakausi> [viitattu 17.4.2020].

Sisämarkkinat. 2019. Euroopan unioni. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://europa.eu/european-union/topics/single-market_fi [viitattu 8.4.2020].

Stora Enson yksiköt. s.a. Tietoa Stora Ensosta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.storaenso.com/fi-fi/about-stora-enso/stora-enso-locations> [viitattu 13.10.2020].

Suomen ja Ison-Britannian välinen kauppa. 2019. Tulli. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://tulli.fi/documents/2912305/11123510/Suomen+ja+Ison-Britannian+välinen+kauppa+2019%281-7%29/732635ec-8305-3f40-02df-f1b5ab67ee6b/Suomen+ja+Ison-Britannian+välinen+kauppa+2019%281-7%29.pdf?version=1.0> [viitattu 28.2.2020].

Suomen metsävarat. s.a. Maa- ja metsätalousministeriö. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://mmm.fi/metsat/suomen-metsavarat> [viitattu 20.8.2020].

Takkunen, J. 2019. Boris Johnsonista Britannian konservatiivien uusi johtaja ja pääministeri – seurauksena ministerieroja ja brexit-epävarmuutta. Yle. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10889706> [viitattu 16.4.2020].

Tamminen, A. 2020. Metsäteollisuusyrityksen edustaja. UPM. Puhelinhaastattelu 23.10.2020.

Tavaroiden vapaa liike. s.a. Logistiikan maailma. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.logistiikanmaailma.fi/kauppa-tullaus/yhteisokauppa-eli-sisakauppa/tavaroiden-vapaa-liike/> [viitattu 8.4.2020].

The Visual Journalism Team. 2019. No-deal Brexit: 10 ways it could affect you. BBC. Artikkelit. Saatavissa: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-47470864> [viitattu 27.4.2020].

Tietoa Brexitistä. 2020. Eurooppatiedotus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://eurooppatiedotus.fi/2020/01/20/brexit/> [viitattu 15.4.2020].

Tietoa ja lukuja. Tietoa Stora Ensosta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.storaenso.com/fi-fi/about-stora-enso/facts-and-figures> [viitattu 27.7.2020].

Toimintamme Suomessa. s.a. Metsä Tissue Suomessa. Metsä Tissue. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.metsatissue.com/en/AboutUs/Operations-in-Finland/Suomi/Pages/default.aspx> [viitattu 13.10.2020].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi. 117–118, 145–146.

Tuotantolaitokset. s.a. Yhtiö. Metsä Fibre. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.metsafibre.com/fi/yhtio/Tuotantolaitokset/Pages/default.aspx> [viitattu 13.10.2020].

Tuotantoyksiköt. s.a. Metsä Wood. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.metsawood.com/fi/otayhteytta/Pages/Tuotantoyksikot.aspx> [viitattu 13.10.2020].

Tuotteiden myynti EU:ssa. 2020. Euroopan unioni. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://europa.eu/youreurope/business/selling-in-eu/selling-goods-services/selling-products-eu/index_fi.htm [viitattu 8.4.2020].

UPM Communication Papers. s.a. Liiketoiminnot. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.upm.com/fi/liiketoiminnot/upm-communication-papers/> [viitattu 30.7.2020].

UPM Energy. s.a. Liiketoiminnot. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.upm.com/fi/liiketoiminnot/upm-energia/> [viitattu 30.7.2020].

UPM numeroina. s.a. Tietoa meistä. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.upm.com/fi/tietoa-meista/> [viitattu 30.7.2020].

UPM Plywood. s.a. Liiketoiminnot. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.upm.com/fi/liiketoiminnot/upm-vaneri/> [viitattu 30.7.2020].

UPM Raflatac. s.a. Liiketoiminnot. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.upm.com/fi/liiketoiminnot/upm-tarramateriaalit/> [viitattu 30.7.2020].

UPM Specialty Papers. s.a. Liiketoiminnot. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.upm.com/fi/liiketoiminnot/upm-specialty-papers/> [viitattu 30.7.2020].

UPM tuotantolaitokset. s.a. Liiketoiminnot. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.upm.com/fi/liiketoiminnot/tuotantolaitokset/> [viitattu 13.10.2020].

UPM:n juuret ulottuvat 1870-luvulle. s.a. Yhtiön historia. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.upm.com/fi/tietoa-meista/yhtion-historia/> [viitattu 27.7.2020].

Vaurautemme lähde: Sellu ja sen jatkojalosteet. 2019. Metsäteollisuus. Saatavissa: <https://www.metsateollisuus.fi/edunvalvonta/tuotteet/vaurautemme-lahde/> [viitattu 9.6.2020].

Verot, maksut ja tullialennukset. s.a. Perustietoa tuonnista. Tulli. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tulli.fi/yritysasiakkaat/aloittelevat-yritykset/mita-tuonti-maksaa> [viitattu 19.8.2020].

Vienti-ilmoittaminen. s.a. Vienti. Tulli. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tulli.fi/yritysasiakkaat/vienti/vienti-ilmoittaminen> [viitattu 18.8.2020].

Viitanen, J. 2020. Luonnonvarakeskuksen erityisasiantuntija. Puhelinhaastattelu 30.9.2020. Luonnonvarakeskus.

Wallenius, D. 2020. Britannia lähtee EU:sta – tänä vuonna mikään ei muutu, mutta sen jälkeisestä ajasta ei tiedetä juuri mitään. Hämeen Sanomat. Artikkelit. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.hameensanomat.fi/uutiset/britannia-lahtee-eusta-tana-vuonna-mikaan-ei-muutu-mutta-sen-jalkeisesta-ajasta-ei-tiedeta-juuri-mitaan-1039679/> [viitattu 23.4.2020].

KUALUETTELO

Kuva 1. Teoreettinen viitekehys.

Kuva 2. Vienti tavararyhmittäin Britanniaan.

Kuva 3. Tuonti tavararyhmittäin Britanniasta.

Kuva 4a. Brexitin eteneminen.

Kuva 4b. Brexitin eteneminen.

Haastattelukysymykset:

Tullin edustaja:

1. Miten Brexit vaikuttaa eri metsäteollisuuden tuotteiden (esim. vaneri, paperi, sellu) vientiin Tullin näkökulmasta?
2. Mikä olisi metsäteollisuudelle haitallisin vaihtoehto siirtymäajan jälkeen Brexit-neuvotteluissa? Miksi?
3. Entä paras vaihtoehto? Miksi?
4. Mikä Brexitin mahdollinen vaikutus aiheuttaisi yrityksille eniten haittaa metsäteollisuuden näkökulmasta? (Tullimuodollisuuksien lisääntyminen, Britannian talouden heikentyminen...?)
5. Miten Tulli on varautunut Brexitistä mahdollisesti aiheutuviin haasteisiin/viivästyksiin tai lisääntyneisiin tullimuodollisuuksiin esim. metsäteollisuustuotteiden viennissä?
6. Aiheutuuko Tullille lisätyötä Brexitin vuoksi? Miten se on otettu huomioon?

Metsäteollisuus Ry:n ja Luonnonvarakeskuksen edustaja:

1. Minkälaisia vaikutuksia Brexitillä on Suomen metsäteollisuudelle? Suorat/Epäsuorat?
2. Mitkä näistä vaikutuksista näkyisivät eniten Suomessa toimivissa metsäteollisuusyrityksissä?
3. Mikä olisi suomalaisille metsäteollisuusyrityksille tai metsäteollisuudelle paras mahdollinen skenaario Brexit-neuvotteluissa? Miksi?
4. Entä pahin mahdollinen skenaario? Miksi?
5. Miten metsäteollisuustuotteiden vienti/tuonti ja ylipäätään kaupankäynti Ison-Britannian kanssa muuttuu Brexitin myötä?
6. Minkälaisilla toimilla yritykset pystyisivät pitämään Brexitin negatiiviset vaikutukset mahdollisimman vähäisinä?

Metsäteollisuusyrityksen edustaja:

1. Miten Brexit vaikuttaa yritykseen? Mitä muutoksia Brexit tuo?

2. Miten näihin Brexitistä aiheutuviin muutoksiin täytyy varautua?
3. Miten työt tulevat muuttumaan Brexitin jälkeen?
4. Mikä olisi paras mahdollinen lopputulos Brexit-neuvotteluissa siirtymäajan jälkeen yrityksen kannalta?
5. Entä mikä olisi pahin mahdollinen lopputulos siirtymäajan jälkeen yrityksen kannalta?